

גליון אכל
מיוחד
ומוגדל

רוממות

גליון 121 שנה ג' פרשת ויקהל פקודי - פרה תשע"ח

גליון שבועי לבני התורה

דבר העורך

"רוממות"...

מילה אחת הטומנת בחובה כל כך הרבה. מילה אחת עם משמעות עמוקה לחיים. מילה אחת המגלמת בחובה את הנדרש מאיתנו כל רגע וכל שעה. כמלאך האומר גדל, היה רבינו הגדול אוהבן של ישראל צוקללה"ה תובע ללא הרף, ומעמיד אותנו במקום של גדלות, עוצמת נפש יהודית, ובמילה אחת - "רוממות"!

אפשר לומר כי המושג הדומיננטי ביותר בכל הספרים הרבים הלא הוא: "רוממות"!

לא רק ללמוד תורה, אלא להתרומם על ידה! לא רק לקיים מצוות, אלא להתקדש על ידם!

לא להסתפק בבינוניות, אלא לשאוף לעלות, להתרומם. לא לתת מקום לשטחיות, אלא רק לעומק ולפנימיות.

מרגלא בפומיה, כי ירידת הדורות אינה גזירת הכתוב! זה ה'מוטו' שליווה אותנו בכל הנהגתו בקודש, ומשכך ליווה אותנו, ובעז"ה אף ילווה אותנו. כך גם חוזר היה ומשנן תדיר: 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב' - כך, לא פחות!

וכך רומם את ציבור בני הישיבות ובני התורה; בעצם אישיותו, במשאותיו המרוממים, בדיבור מעט הכמות ורב האיכות, ובעצם ידיעת גדלותו העצומה בכל מכמני התורה.

ללא הרף הזכיר לכולם כי בנים אנחנו לאבינו שבשמים, מחוברים אנו עד מעמד הר סיני, והקב"ה בחר בנו, וקרבינו, ורוממנו, ונתן לנו תורת אמת, וחיי עולם נטע בתוכינו.

וכמה הדברים היו חודרים לנו אל תוככי העצמות...

לא נכחד, כי רצון עז היה עמנו להוציא תיכף ומיד לבואה של השמועה הלא טובה - במוצאי שבת של מחיית עמלק והרע - דברים לזכרו ולעילוי נשמתו, אלא... שהיד לא היתה מסוגלת לכתוב, עד שנראה היה כי אף המקלדת קפאה על מקומה. רק לאחר זמן רב, חדרה בקרבינו ההכרה, כי על אף כל הקושי, מוכרחים להמשיך הלאה לקיים רצון צדיק, להמשיך את להבת האש הרוחת של תורה ויראת שמים, כפי שהשריש לנו.

רבינו הגדול צוק"ל נטל כל חמודות והלך לו - הוא חיבר אותנו לכל חמודות תבל שהיו ושהיה נראה כי כבר אינם... לגדולי ירושלים, לגדולי ראשי הישיבות, לתורת הגר"א ותלמידיו, ולכל גדולי הדורות מכל ארצות מושבותיהם. הוא חיבר אותנו לשלשלת הזהב, שרשרת הדורות. דרכו היה לנו מושג והשגה בהם ובמשנתם.

בדורנו היתום, היה זה רבינו הגדול צוק"ל שנטל על שכמו לשאת במשא העם, אותו עם הרוצה לדבוק בדרך הישנה. אך מעתה, על כולנו - כל אחד ואחד, מוטל עליו אותו משא, ויהלשל יאמר גיבור אני, לצעוד בדרך שהתווה לנו.

בגיליון זה השתדלנו, כל העת להיצמד לדרך הישנה והעתיקה, אשר תקפה היא לכל זמן, כי זאת התורה לא תתחלף ולא תשתנה.

כעת, שעה שכבה המאור הגדול לממשלת התורה, עלינו להמשיך ולהביא ביתר שאת וביתר עוז ממוסריו הגדולים ומאורחות חייו, למען לא יבש המעיץ ולא יקצץ האילן. ואם עד עתה בחיי חיותו נזהרנו מאוד שלא להביא אודותיו כי אם בעיקר מדברי תורתו - שוב לא נחדל מכך, כי לא עת לחשות!

אך פשוט וברור שכל מה שנביא בס"ד אודותיו לעילוי נשמתו, ולהמשך משנתו, וכו' יהיו הדברים רק באותה "רוממות"... עם מוסר השכל היוצא מהדברים, עם חיזוק אמיתי ללכת בדרכי התורה והיראה, במהלך של "ויגבה ליבו", כפי שציפה ותבע, כפי שחנך וגידל, תבע ורומם.

איננו יכולים ואיננו מסוגלים לעסוק ולחשוב על החלל שנוצר, על הלב הטהור שנדם בפתע פתאום, על האבא הגדול שאיבדנו... אבל רוצים אנו ואף מוכרחים להמשיך הלאה בדרכו - דרך אבותינו מאז ומקדם. כי לא בהספדים באנו, אלא רק שיהיו הדברים חיים וקיימים למעשה ממש, כפי שנהג לומר בשיחותיו.

בברכת השבת שהיא מקור הברכה
ולבשורות טובות ישועות ונחמות, במהרה.

יוסף בריקמן
העורך

על הפרק

הרב
אהרן
שוב

סוד הדמעות

עמדי בתוך קהל ההמונים בלוויה, וכולם מבכים מרה, ממאנים להאמין, היכן אנו נמצאים ועומדים כעת, בהלווייתו של מי שחשנו כלפיו שהוא 'הרוח החיה באופנים', הוא היה כוח עמידתנו וחוסננו מול הרוחות הזרות והמבולבלות הנושפות באלימות ובחזקה ברחובות קריה, ועתה מה יהיה עלינו... אולם במהלך ההספדים שמתי לב שהבכיות והדמעות גברו בעיקר כאשר דיברו על גדלותו ורוממותו בעבודת ה', בדבקותו בתורה הקדושה ובאהבתה עד אין קץ, בגדלות תורתו בנגלה בנסתר, בנשיאה בעול בצרתם של השבורים והנדכאים במסירות אין קץ. או אז, הבנתי. והבנתי עוד יותר מה היה רבינו הגדול זי"ע"א עבורנו...

ישנו דבר עמוק בסוד הדמעות והבכי של הציבור הקדוש והנעלה שהשתתפו באשכבתיה דרבי, הוא היה בעבורינו הרבה יותר ממעביר דרך המסורה מדור דור, הרבה יותר ממישהו שאנו חשים על ידו חוסן בקושי של החיים כנגד הזרם השטחי. הוא היה במידה רבה 'רוח חיים' בעבודת ה' של כל אחד ואחד מאיתנו, ואבאר.

רוב משאותיו הגדולים והמפורסמים בשנים האחרונות נסובו על האתגר הגדול העומד לעם ישראל במהלך כל הדורות, מאז יציאתנו ממצרים ומעמד הר סיני, עד לתיקון השלם שיבוא עם הגאולה השלמה במהרה בימינו. והעבודה העיקרית שלנו היא המלחמה בחיצוניות ובקריירות הנושבת מליצנותא דעמלק, שבכל דור ודור, המצליחה לחזור לתוך בית חיינו דרך ה'ערב רב' וכדברי אדוננו הגר"א זי"ע בכמה מקומות. ל'עמלק' ו'ל'ערב רב' אין

כל בעיה שנקיים את מצוות התורה, ואף אין להם כל מניעה שבלמד תורה, אולם בתנאי שכל זה יהיה בצורה חיצונית, שהתורה והמצוות לא יהפכו להיות "תורתך בתוך מעי" - שיהיה בבחינת 'תלמיד חכם שאין בו דעת'... בלי חיבור. זהו עבודת ה' בקריירות, שניתן לערב אותה עם דברים חיצוניים אחרים, ולא מרגישים בזה כל דופי.

וברור שכלל שיש ירידת הדורות, כך מתרחקים ממעמד הר סיני ולא מרגישים את רוח החיות שהקב"ה מעביר לנו את התורה, ולא מתבוננים מספיק מה התפקיד המרומם שהקב"ה מביא לנו בנתינת התורה.

וכאשר קר בנשמה... אזי החלק אלוך ממעל הנמצא בכל אחד ואחד לא בא לידי ביטוי, ולכן אין שמחה בקיום המצוות, ולא מתרגשים מהשגה רוחנית נוספת, ולא בוכים כשחסר מעלה ודרגה שאליה אנו שואפים לעלות ולהשיג.

אווירת החיצוניות של ה'ערב רב', והקריירות העמלקית מסוגלת להשתלט על כל אדם, אם הוא לא יהיה ערני לה יומצא תחבולות להילחם כנגדה בכל עוז, ועל כן סכנתה מרובה לכל אחד ואחד.

כנגד זה עמד מורה דרכינו מאור עינינו רבינו הגדול זי"ע"א כמלאך האומר גדל, והזכיר לנו כל העת שמעמד הר סיני מתרחש היום ממש, ובכל יום יש בת קול חיה ונושמת המחיה אותנו ודורשת מעמנו "גדל!" הקב"ה נותן התורה בחר בנו, ובאהבתו הגדולה אותנו, מבקש לתת לנו להיות חלק ממציאותו יתברך, על ידי שנתחבר אליו בלימוד התורה ובקיום מצוותיו. ובדברים אלו, ובדוגמתו האישית מלאת ניחוח הוד קדומים, הוא הצליח להחיות בנפשותינו את החלק אלוך ממעל השוכנת בתוך כל אחד ואחד.

כל דרשה ודיבור שלו עמנו,

של רבינו הגדול זיע"א...

סגור

בשעה קשה זו, אין לנו ליפול ברוחנו חלילה, אלא אדרבא לקיים 'יצון צדיק', להמשיך בפעולותיו הברוכים, עד כמה שידנו מגעת, להרבות פעלים לתורה, ולהמשיך בדרך זו אשר היתווה לנו, למסור נפשנו ורוחנו למען כבודו יתברך, ללא חת פחד ומורא, ואל יבוש מפני המלציגים עליו, ואדרבא, להגביר ביתר שאת את העזות ודקדושה, אותה עזות שהנחיל לנו רבינו הקדוש והטהור זיע"א, ומובטחנו כי לא תשכח מפי ורעו.

ורבינו, אביר הרועים, נזר ישראל ותפארתו, אור העולם, עמוד האש שהלך לפני המחנה, ימליץ עלינו טוב במרומים, ויתן לנו את הכוח להמשיך בפעולותיו הברוכים שהתחיל בה בימי חייו, ויעמוד לפני כיסא הכבוד להתחנן ולבקש על עמו שיחוס וירחם על שארית הפליטה ויבטל כל הגזירות הקשות המרחפות עלינו, ויביא את פדות נפשו בביאת גואל צדק במהרה, אמן.

דבריהם הם זכרונם!

ברצוננו החל מהשבוע הבעל"ט להביא את פסקי ההלכה של רבינו הגדול זיע"א, לגעת בשולי אדרתו, לנסות לרדת לעומקן של דברים, אשר פסקיו הרבים מתבדרין בבי מדרשא, וכוחו הגדול היה בכל מקצוע שבמקצועות התורה, וכל רו לא אינס ליה, וכוחו היה רב בפסקי הלכה וכו'.

מכאן תצא הקריאה לכל בני התורה די בכל אתר ואתר, לכל מי שיש ברשותו מפקיו הרבים, לזכות את הרבים, ולשלוח למערכת, ומי יתן שיהא בזכותנו להגדיל התורה ולהאדירה, כשאיפתו הטהורה תמיד, אמן.

הכותב בדמע ובצער על האי גברא רבא דמיסתפינא מיניה שאבד, אריד בשיחי ואהימה וקול נהי ארימה

התייתמנו...

קשה לכתוב אבל יותר קשה שלא לכתוב...

המילים נקטעות, היד רועדת... כמה קשה וכואב לדבר על אבינו רוענו, עטרת ראשנו, עניו מכל אדם, צדיק יסוד עולם, עמוד הימיני, פטיש החזק, רבן של כני הגולה, בלשון עבר...

ההלם הראשוני מההסתלקות הפתאומית ממאנת להתפוגג...

איה העט ואיה הסופר שיוכל להביע ולו במעט את מה שחסרנו בפתע פתאום, תחושת היתמות, הכאב הצורב כ"כ על האורים ותומים שאבד, אוי, מי יפרק הוויות, אוי, מי יתרץ שברים, אוי, מי יורנו דעה, אוי, מי יבין שמועה...

רבינו הגדול על מי נטשת הצאן... אוי, מי יעמוד בפרץ, אוי, מי ישמור על הגחלת, אוי, מי יגן על החומה שבנה בדם וביזע רבינו הגדול במסירות נפשו, פשוט כמשמעו...

אי אפשר לתאר במילים את תחושת היתמות שהורגשה בחלל האוויר מרגע היוודע הבשורה הנוראה מכל, ועוד יותר קשה להמחיש את הכאב, השכול, היתמות, של רבבות המלווים את מיטתו של מרן רבינו זיע"א...

כל אחד מבני התורה, ללא יוצא מן הכלל, הרגיש עצמו כבן יחיד של רבינו הגדול, גם אם במקרה לא זכה להיכנס אל מעון קדשו וליהנות מזיו אורו וקדושתו, 'כי כמים פנים אל פנים' כן לב האדם אל האדם, האהבה העזה שרחש רבינו הגדול זיע"א בלבו הטהור לכל אחד מבני התורה איננה ניתנת לתיאור והמחשה, הדאגה, המסירות, האכפתיות... **לא** לחינם נקרא רבינו הקדוש והטהור זיע"א בפי כל: 'ליבן של ישראל', כאשר כל אחד ואחד, קטן כגדול, נער וזקן, מעולל ועד יונק, הרגיש את עצמו קרוב לליבו הגדול...

כל מי שזכה להיכנס לקודש פנימה, יצא בהרגשה כאילו והוא בנו יחידו

חשנו כי הבעירה הפנימית שלו מבעירה מחדש את הנשמה שלנו, ומדליקה בתוכנו שלהבת י-ה, אשר מים רבים לא יוכלו לכבותה. הוא דרש מאיתנו חיבור להקב"ה שיהיה בבחינת "שימני כחותם על לבך", שנדע את כל התורה כולה ונכניס אותנו עמוק לתוך מציאות חיינו, שהתורה תשפיע על כל הליכותינו.

הוא לא נתן לנו לחיות בשטחיות, הוא לא נתן לעם ישראל כולו לחיות כמלומדה, הוא הבעיר והדליק את האש בליבות ההמונים!

ועתה ברגעי הפרידה, אנו חשים בכאב הנתק, וחוששים: שמא אותה בעירה פנימית שהדליק בתוכנו בחייו תגווע ותדעך... איי. הדמעות יורדות ונושרות, דמעות של רתיחה פנימית החוששת מלהפסיק לנבוע, מהלב הטהור השואף לשמור על החום והרתיחה כל העת.

זהו סודם של הדמעות החמות...

אולם עלינו לקחת את משאותיו המרוממים ולהחיותם כל העת בתוך לבנו, שהרי "עקב אבינו לא מת! רוחו ואמיתתו קיימת לעד. ואדרבה, עד עתה האש לובתה בתוכנו על ידי כוח חיצוני של רבינו עטרת ראשינו מחמד עינינו זיע"א, ומעתה האש תגדל ותגבר - על ידינו! וזכה נשלים את שאיפתו הגדולה, שכל כלל ישראל יבעירו את האש הגדולה הזאת ותבטל מן העולם את כל רוח הקרירות, ואז נזכה לדברי הנביא עובדיה (א,יח) "וַיְהִי בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר וְבֵית יוֹסֵף לְהִבָּהּ וּבֵית עֲשָׂו לְקֶשׁ וּדְלָקוּ בָהֶם וְאֶכְלוּם וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵית עֲשָׂו כִּי ה' דִּבֶּר".

תפילתנו שדמעות רותחות אלו יעלו לפני כסא הכבוד, ויבטלו את כוחם הרע של שתי דמעותיו של עשו הרשע, ויתקיים על ידי כך "וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהָר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הָר עֲשָׂו וְיִהְיֶה לָּהּ הַמְּלוּכָה".

אך יש בנותן טעם להוסיף נדבך מרומם, למשמעותם ההיסטורית של דמעות הקודש שירדו מעם קדוש, על פי דברי המדרש 'כל השופך דמעות על אדם כשר לא ישפוך דמעות על בניו הקטנים'!

אותם דמעות שנשפכו על מי שדאג לדור העתיד של כלל ישראל, שחלילה לא יסוו מהדרך המסורה בדרכי התורה והיהדות, אותם דמעות שנשרו מעיני 'עם המבינים' שנקראו לקול "מי לה' אלי" להציל את הדורות הבאים, הן הן ההגנה וההבטחה על כך ש"לא תשכח מפי ורעו!" יש דור המשך לכלל ישראל שישמור על הגחלת - גחלת רותחת, ויעבירו, ויבעירו, את לפיד האש עד לביאת רוח אפינו משיח ה' במהרה בימינו.

אכן, הובטחנו שאלו שהורידו דמעות על אותו צדיק בעזרת ה' לא יורידו דמעות על בניהם, אלא יזכו לרוב אושר של נחת יהודי אמיתי לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, אוהבי ה' יראי אלוקים, עולים ומתעלים בדרך העולה בית א-ל. **אשרינו** מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו, היה מרגלא בפומיה. אכן כן, אשרינו שבכינו, אשרינו שאנו מבינים כי צריך לבכות, כי צריך להמשיך את הבעירה הגדולה הזאת של אש יוקדת בתורה ויראת שמים, ובשמירת החומות המבדילות בין הקודש לחול, לנו ולדורות הבאים.

לעילוי נשמת הגאון הגדול מראשי ישיבת "מיר"

רבי אליהו ברוך פינקל ב"ר משה פינקל צוק"ל

נלב"ע כ"ד אדר ב' תשס"ח - עשר שנים לפטירתו ת.נ.צ.ב.ה. אשר היה חביב מאוד אצל רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זיע"א הונצח ע"י בני משפחתו שליט"א

לעילוי נשמת מרן הגאון הגדול ראש ישיבת "בריסק"

רבי מאיר בן מרן רבי יצחק זאב הלוי סאלאויצ'יק צוק"ל

נלב"ע כ"ד אדר תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

ידיד אמת לרבינו הגדול מרן ראש הישיבה זיע"א

הונצח ע"י כמה מתלמידיו שליט"א

לעילוי נשמת

הרב ישעיהו

ב"ר נתנאל הלוי ז"ל

פתח תקוה

נלב"ע כ"ד אדר תשע"א

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בני משפחתו

שליט"א

כָּל הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה זֹכֶה לְדַבָּרִים הָרַבָּה, וְהַתּוֹרָה נִקְנֶיֶת בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה דְּבָרִים פְּנִינִים וְעוֹבְדוֹת מֵרַבִּינוּ הַגְּדוֹל מִרְן רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה זִיע"א עַל סֵדֶר מ"ח קִנְיָנִים

[אשר נלקטו מפי תלמידים, מצט מן המצט לפי קוצר הזמן והמשיג, והמלאכה לא הושלמה, ואף לא התחילה, ועוד חזון למועד בס"ד]

ולקבל על עצמי משהו טוב להתקדם בזה ולא להיות כמעט, לאחר הפצרות מרובות אמר לי לברך בקול רם!
וביאר דבריו, כי הרי כתוב "מה ה' אלוֹקֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לִירָאָה", ועל פסוק זה דרשו 'אל תיקרי מה אלא מאה', הרי שמכאן נמצאו למדים שמאה ברכות וחיוזק הברכות מביא ליראה - יראת שמים.

בְּתוֹמָה

סיפר הרה"ג יעקב הלוי וולפא שליט"א: היה לי קביעות להגיע מידי חודש אל רבינו מרן זיע"א בכדי שיעביר לי סכום נכבד עבור הכולל שהנני מחזיק. נודמן לי שנה אחת להגיע אצלו ביזאת חנוכה. באותו יום היה ניכר שיש אצלו שעת רצון, והושבני לידו, ושוחר עימי קצת בדברי תורה ועל השיעור האחרון שמסר בישיבה, ובכוד עניינים.

על השולחן ממולו היה מונח דף עם שמות, ובאחד הרגעים כששרר מצט שקט, נטל את הדף ואמר את השמות במתינות, כשהוא אומר אח"כ פרק תהלים בהתרגשות גדולה. לאחר מכן התנצל ואמר כי אלו הם שמות של בחורים המבקשים להתפלל עליהם בזאת חנוכה למציאת זיווג הגון. בראותי כך העזתי וביקשתי, אם אוכל להבטיח לאנשים כי מי שיתרועע לכולל שלנו יזכה ששמו יועבר לרבינו זיע"א שיתפלל עליו, פניו נעגמו עליו ואמר לי: "אינך יודע כמה צער זה גורם לי!"...

בְּשִׁמְחָה

שח הרה"ג חגי ישורון שליט"א: על אף היראת שמים הנוראה של רבינו מרן זיע"א, והיסורים הגדולים שעברו עליו כידוע, היה שריו בשמחה עצומה כל העת, וכשהיה רואה אי מי בסביבתו מתוח וכדו' היה משמחו, ותמיד היה לו את השנינות המתאימה להגיד כדי לשמח. וכך היה מקבל כל אדם במאור פנים ובחביבות כזו שהותירה באנשים רושם עז שנים רבות אחר כך. פעמים רבות ראיתי איך במשפט אחד ידע לקלוע לכל אחד באשר הוא לעודדו ולשמחו. הרבה הזכירו את זה שהיה הולך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, ממש אני יכול לומר: איילולי ראיתי לא האמנתי, שכך יכול היה לדבר עם כל אחד ואחד ואפילו הפשוט שבפשוטים, כך שהלה ירגיש שמדבר עימו ב"גובה העיניים"...

בְּתַהֲרָה

קדושתו וטהרתו הגדולה ידועה, ומקוצר הזמן, אין לנו אלא להעתיק מהספדו על הרבנית זצ"ה: היתה שומרת עלי מעל כל משמר בהיותי הולך עמה ברחוב, בנסיעתנו באוטובוס, כל חושיה וכל מחשבותיה לכל אורך הדרך הן בהליכה והן בנסיעה, עמלה קשות ועמדה והשגיחה, והיתה אומרת לי: אל תביט לצד זה, אל תסתכל לשם. יש שם פריצות, ופעם כשאמרתי לה שאלך ואסובב את עיני כדי שלא אראה, התרגזה עלי... למה צריכים להכנס לאש, לשם מה עליך להטיל עצמך לתוך "אש", אני אסתיר אותך, חכה כאן, אל תלך עכשיו, וכך התנהלה כל הדרך ובכל דרך, אפי' היו אלו דרכים ארוכות רחוקות... כאן אל תלך, שמע בקולי, עתה אל תלך לשם, שם יכול הנך להכשל ולראות את האסור לראות, - לא פעם שהיתה חוזרת בביתה - עוד בגשר החיים - היתה כולה נסערת וכועסת כאשר תבערה, וכששאלתיה מה קרה, ענתה לי: שראתה ברחוב, אברכים שלנו - בני תורה, וראתה שלא נזהרים ולא שומרים על העינים ואמרה: כיצד מגיעים לידי כך, אין זאת אלא שלא לומדים מוסר דיו, זו הרי בוששה היתה אומרת לי, הרי גם יכול לצאת מזה חילול ד', הלא רואים זאת כיצד שהולכים והעינים פתוחות, איך אפשר לעמוד ולחכות בתחנת האוטובוס עם עינים פתוחות?! היא איננה יכולה להבין זאת - אמרה...

ועוד כתב רבינו מרן זיע"א במכתב לספר שיצא על שמירת העינים: ב"ה צום הרביעי יהפך לששון ושמחה תשע"ב אמר שלמה המלך בחכמתו תנה בני לבך לי ועיניך וגו' וכדפירשו עלה בירושלמי ברכות פ"א ה"ה ועיניך אדלעיל פנ"מ שם אמר הקב"ה אי יתבת לי לבך ועיניך אנה ידע דאת לי והדברים ידועים מאז ומתמיד שזה מיסודי הדת ומה נאמר ומה נדבר בדורנו אלא וזה מהנסיונות הגדולים והנוראים ומן המפריעים ביותר ללימוד התורה הקדושה והכשול בזה מוריד את האדם לעמקי שאול ד', יצילנו ומרובה מידה טובה אשר המתחזק והמתעצם בזה עין לא ראתה וגו'.

בְּשִׁמּוֹשׁ חֻקִּים

סיפר הרה"ג יעקב הלוי וולפא שליט"א: בתחילת בין הזמנים ניסן תשנ"ה הוזמן רבינו מרן זיע"א לפתוח את ישיבת בין הזמנים הגדולה שהתקיימה אז בהיכל הגדול של ישיבת הרמב"ם בתל אביב. קודם הדרשה הוכנס רבינו מרן זיע"א לאחד החדרים, ומשם התקשר לבית **רבינו הגדול מרן הגרא"מ שך זיע"א** בכדי לברר אם יוכל לבוא.

ואכן, לאחר הדרשה נסענו לבני ברק. משנעצר הרכב על יד הבית, ביקש רבינו מבחור נוסף שנסע עמנו שייצא ויבדוק אם אין בחוץ אנשים שיראוהו. מהשודיע שהשטח נקי, יצא רבינו בזריזות מן הרכב ואץ רץ בחדרת קודש אל תוך הבניין אל תוך המעליה שכבר היתה פתוחה, כשאנו רצים ונכנסים אחרינו אל המעליה. בבית מרן זיע"א ישבו והמתינו לו משפחת הגרמ"צ **ברגמן שליט"א**.

רבינו מרן זיע"א היה ביראת כבוד נוראה שקשה לתאר, ובחדר החיצוני לא התיישב כי אם שוחח עמם בעמידה. לאחר מספר דקות נפתחה דלת החדר הסמוך, אז אנו נכנס רבינו אל תוך החדר ולאחר שהר"י **אסחייק שליט"א** יצא את החדר, נסגרה הדלת, והם שהו בתוכו ביחידות כרבע שעה.

משך כל הדרך חזרה לירושלים היה רבינו מרן זיע"א תפוס שרעפים, מנענע בראשו ובידיו, ומדבר אל עצמו בלחש, וכולו אחוז יראת כבוד שקשה להביע

בְּתוֹמָה

סיפר הרה"ג אברהם דוד יעקובזון שליט"א: היה זה כמה ימים קודם חג השבועות בסדר שלישי בישיבה, והיה חתונה של קרובים לרבינו מרן זיע"א, ורבינו ידע שגם אני הולך לשם, החתונה היתה במלון המרכז, מהלך הליכה של כרבע שעה מהישיבה, ורבינו היה עסוק בלימוד הסוגיא, ויצא מחוץ לביהמ"ד ואמר לי יש חתונה הלילה, צריך ללכת, אבל... וחוזר ללימודו, אחר רבע שעה שוב קם ואמר לי 'האלמנה [אם הכלה] באה כמה פעמים להזמין אותי אבל מה אעשה לא למדתי היום כלום, כל היום היו אנשים, מה אעשה... ושוב חזר ללימודו, ושוב יצא ואמר מה אעשה צריך ללכת אבל... והוא בצער רב, עד שבסוף החליט שאין ברירה וצריך ללכת, וכך כל הדרך הלכנו רגלית עד מלון המרכז, וכל הדרך חזר על חרדל ודבורים... בעל המאור ורמב"ן, רבי יוסי ורבנן, על הניזק להרחיק, על המזיק להרחיק, ושוב חרדל ודבורים, עד שמגיעים לאולם, יושב כמה דקות, ובדרך חזרה שוב צלל בעומק הסוגיות!

בְּשִׁמְיַת הָאָן

סיפר הרה"ג אברהם דוד יעקובזון שליט"א: פעם אחת היה זה אחר השיעור ועבודת המנחה, ורבינו מרן זיע"א לא ישן כמעט בלילה כתמיד, והיה תשוש מאוד שלא באופן הרגיל, וישב במקומו. לפתע הגיע טלפון ממרן **הגרח"פ שיינברג זצוק"ל** אשר ביקש מאוד מרבינו מרן זיע"א שיכנס לענין לעזור למוסד מסוים שהיה בשכנות לקרית מטרסדורף מפני שיש שם כמה דברים שצריכים טיפול, והגרח"פ עצמו אמר שהוא אינו יכול כבר, וצריך איש גיבור במלחמות ה' שייכנס לזה.

ומיד אמר רבינו מרן זיע"א שצריך לעמוד כשמדברים עם הגרח"פ, וגם כשזה דרך הטלפון צריך לעמוד! וכך עמד במשך דקות ארוכות והאזין לדברי מרן הגרח"פ.

בְּצִרִיכַת שְׁפָתַיִם

שח הרה"ג מנחם נובוגורוצקי שליט"א: בתקופה בה הגה רבינו מרן זיע"א בפרק 'כל הכלים', נפל בחלקי הזכות להתלוות אליו להליכה בגמר הסדר, מצט אחר השעה שתיים בלילה, וכך היה מתהלך ברחובות קריה ארוכות וקצרות לצורך בריאותו, ופותח בכל יום מתחילת הסוגיא בעי"פ, המשנה, ואח"כ הגמ' רש"י ותוס' וכו' וכו' ומבארם במתק לשון בבהירות פעמים הרבה, כדי לקנות הדברים בעריכת שפתיים.

באותה תקופה היה כותב את חידושיו לפרק זה 'בין המשפתיים', בשמחות ובאירועים שונים, היה כותב ומוחק, מגיה ומתקן, עד אין קץ.

מחזה נפוץ היה בחתונות בפרט מחוץ לעיר שרבינו יושב שעות במקומו במזרח עם דפים וכותב וכותב וכו', והיה רגיל לומר כי זה הזמן הכי טוב, כשכולם עסוקים, זה בריקודים, זה באוכל וכו', אפשר לשבת ברחבות הדעת לכתוב ולחדש וכו'.

בְּבִינַת הָלֶב

שח הרה"ג יעקב ארונבסקי שליט"א: זכורני פעם באלול סמוך ונראה ליו"כ, שבתפילת המנחה נכח גם מו"ר **הגאון הגדול רבי עקיבא קיסטר זצ"ל** אשר היה בא להתפלל מנחה בישיבת מעלות התורה, וראיתי כי רבינו מרן זיע"א אומר לו בתיכנסו דבר מה. מיד אחר מנחה אמר לי הגר"ע זצ"ל שרבינו אמר לו: כולם אומרים, יו"כ, יו"כ, אבל מה עם המנחה של עכשיו...

בְּאַיִמָּה

הנהגתו בתפילה היא מן המפורסמות, וכל מי שלא ראה את רבינו מרן זיע"א בתפילתו, לא ראה תפילה מימיו, כאשר עמד כל כולו בהכנעה גדולה, ושופך שייח כבן המתחטא לפני קונו, וכבן השואל ומתחנן על נפשו בפני אביו.

וכפי שמעיד אחד התלמידים, התקשר אליו רבינו באחד מימי שישי, אחה"צ, ושאלו האם הבחין בכך שתפילת המנחה של היום לא היה כרגיל, וכשהשיב התלמיד בשלילה, החל רבינו לזלזל בעצמו בשיחה לפני תלמידו, ולמשך דקות ארוכות הוא 'ירד' על עצמו ועל תפילותיו, וכי טרדה קטנה שהוטרה ע"י מאן דהו קודם התפילה, לא נתנה לו מנוח, והטרידה את תפילתו, ובעצב רב סיים את השיחה.

במוצ"ש הוזמן אותו תלמיד בפניו, או אז ניגש אליו רבינו ואמר לו בחיך: 'בזכות השיחה שהיה לנו בער"ש, זכיתי ליעונג שבת' מיוחד, ומרוב צער על התפילה בער"ש, הרגשתי צורך לשפוך שייח בכותל המערבי, וב"ה זכיתי להתרכז בתפילה, "וראיתי בתפילתי מראות אלוקים".'

בְּיִרְאָה

סיפר תלמיד אחד: היה זה במוצ"ש סליחות שנת תשס"ט, רבינו מרן זיע"א דיבר בסעודה שלישית על "לב רשעים כמעט", ודברי הגר"א בענין זה שהכוונה בזה על אדם 'בעל לב' שמתעורר, אבל זה רק 'כמעט' וחוזר למצבו הקודם... היה בחלל האוויר פלצות נוראה ונחרדתי מאוד מהדברים האלו... לאחר הסליחות ניגשתי למרן זיע"א והתאוננתי כי מי הוא זה אשר יכול להיות בטוח בעצמו שכל השנה הבאה לא יהיה לו שום היסח הדעת, ולא יהיה לו שום מחשבה זרה בתפילה, וכו'.

מיד תפס מרן זיע"א בידי להרגיעני, ואמר לי כי זה היה תוכן דבריו של **רבינו הגר"א**, ובעונותונתו כי רב הוסיף: הלוואי שאני... כל אחד מה שיכול בכוחו להגיע.

ניצילתי הזדמנות זו ודחקתי במרן זיע"א שיורה לי במה כדאי באמת להתחזק

לישון על מיטתו [מלבד בשבתות וימים טובים], אלא מתנמנם מעט מעט, אלא שכעת הרגיש חולשה, ולכן מבקש הוא ממנו בקשה זאת.

בְּמַעֲוֵט שְׁיָחָה

סיפר הרה"ג אברהם דוד יעקובזון שליט"א: היה זה לפני כ-30 שנה כאשר בישיבה עסקו בסוגיא עמוקה מאוד עם הרבה "קצות" ו"נתיבות", והתאסר אחד מטובי הבחורים של הישיבה, באולמי אור החיים בירושלים. ורבינו מרן זצ"ל ביקש ממני ללוותו, כל הדרך היה רבינו עמוק עמוק בסוגיא "קצות" ו"נתיבות" וכו' וכו'. כאשר נכנס רבינו לאולם והיה צריך לדרוש, חשבתי לעצמי במה רבינו ידרוש עכשיו, הרי כולו בעומק הסוגיא... ואז אני שומע כי רבינו מרן זצ"ל נעמד ואומר: אנחנו נמצאים בשמחת אירוסין של חתן חשוב, "חתן תורה"! אצל "חתן תורה" צריך לדבר בדברי תורה... רבותי! יש שלושה "נתיבות" בשלוש מקומות... וכך המשיך ודיבר בלימוד מערכה שלמה בסוגיא שעסקו בישיבה...

בְּאֶרֶץ אֲפִים

שח הרה"ג יעקב א. שליט"א: הכרתי בחור שרצה בכל נפשו להתקבל לישיבה, אך מראהו של הבחור שלא בא מרקע חרדי לגמרי לא היה נראה טוב בלשון המעטה, וגם סגנונו לא התאים לרוח הישיבה, ואשר על כן מרן זצ"ל דחאו כמה פעמים, אך הבחור עדיין לא ויתר על רצונו זה. **באחד** הימים יצא לי לשהות עם אותו בחור ולישון עימו בחדר אחד בלילה, ולפתע שמעתי מדבר בלימוד מתוך שינה... **בהזדמנות** הקרובה ביותר סיפרתי זאת למרן זצ"ל, מיד אמר לי: תביא אותו לכאן, ותעשה כל טעמי לתפוס אותו עכשיו ולומר לו שהוא התקבל לישיבה...

בְּלֵב טוֹב

סיפר הרה"ג מרדכי נחמן ארונבסקי שליט"א: שתחילת הקשר שהיה לו עם רבינו מרן זצ"ל היה על ידי שהיה בחור בישיבה בעל כשרון גדול שחלה בחולי הנפש, ובעצת מטפלי נשלח לעבוד בעבודות חקלאיות במושב בדרום כדי למצוא מזור למכתו. וטבע העולם שבחור חולה נפש שכזה נשלח למקום הראוי לו ונשכח מכולם, אבל רבינו מרן זצ"ל ביקש ממני להסיעו, והיה טורח ונוסע לבקר במצבו באותו מושב כמה וכמה פעמים... וזה מבהיל למתבונן, הרי היה פשוט שלא יצא כלום מאותו אדם, ולא היה כאן נושא של העמדת תלמידים, אלא רק לחוס על נפש ואומללה שהכירו מהישיבה.

בְּאֶמּוֹנַת חֲכָמִים

סיפר הרה"ג יעקב הלוי וולפא שליט"א: יצא לי לשהות יחד עם רבינו מרן זצ"ל לפני כ-25 שנה בשבת קדש בבין הזמנים אב בשכונת בית וגן בירושלים, לרגל שמחת "שבת שבע ברכות" לאחד מבני הישיבה. **כידוע**, בימי בין הזמנים היה מגיע מרן הגריש"א אלישיב זצ"ל לנפוש אצל בתו וחתנו הגאון הגדול רבי **עזריאל אויערבאך שליט"א** אחי רבינו. לכן יצא שהתפללו כולם תפילת ערבית של ליל שבת בביהכ"נ חניכי הישיבות בראשות הגר"ע שליט"א, ששכן אז במקלט גדול שתחת הבנין ברחוב ברויאר, כאשר בביהכ"נ הצטופפו המונים שהגיעו לחזות במעמד התפילה בו משתתפים גדולי ישראל. בסיום התפילה החל הקהל העצום לעבור לפני גדולי ישראל להתברך בברכת "גוט שאבעס", אך רבינו זצ"ל לא שת ליבו לקהל הרב ומיד פילס דרכו החוצה.

משיצא ועלה במדרגות לכיוון היציאה, הפך פניו שוב אל עבר ביהכ"נ ונעמד על מקומו כממתין למישהו. בינתיים שוחחנו עמו על ענינים שונים, אך כל העת לא הסית עיניו מן הפתח. האנשים רדמו החוצה בהמוניהם, ורבים מהם שנוכחו לראות את רבינו ממתין, נעמדו אף הם בכדי לראות למי ממתין ראש הישיבה. לפתע נראתה בפתח דמותו ההדורה של מרן הגריש"א זצ"ל. שקט השתרר, ורבינו זצ"ל השתק מיד, ונעמד בחיל ואימה כשהוא עוקב אחר עלייתו של הגריש"א במדרגות. משהגיע הגריש"א למעלה הרכין רבינו את כל גופו ובקול רועד אמר "גוט שאבעס". רק לאחר שהגריש"א המשיך בדרכו, הואיל רבינו ללכת אל מקום סעודתו.

היה זה מעמד נורא בו נחרט בליבתינו, עד היכן כבוד התורה והביטול העצמי שיש להתבטל אל גדול הדור. ככלל, תמיד כשדיבר על מרן הגריש"א היה מדבר עליו כעל אחד מקמאי כשהתרגשות נשמעת היטב בקולו.

בְּקַבְלַת הַסּוּדָרִין

ספר מיוחד צריך לכתוב על כך, אבל קיבל את יסוריו באהבת התורה. וכך שח הרה"ג אברהם דוד יעקובזון שליט"א: זכורני יומיים או שלש אחר שקם מהשבעה על זוגתו הרבנית ע"ה, ואחיו הגאון הגדול **גאב"ד טבריה שליט"א** הגיע לביהמ"ד לרבינו, ורבינו היה דבוק עם החברותא בלימוד המשנה בעומק העיון, והיה צריך להמתין רבות עד שרבינו שם לבו כי אחיו ממתין לו, מרוב שקיעתו בתורה.

והיטב זכור לכולם איך שתיכף ומיד כשחזר מבית הקברות ביום השביעי לאבלות על זוגתו הרבנית ע"ה, שתיים אח"כ כבר מסר שיעור ארוך של כשעה ומחצה על סוגיית חצי נזק וצדורות.

וגם בזמן שהייתי על יד מיטתה של הרבנית ע"ה לאחר שנפלה, בחדרה באיכילוב. העיד על כך הגאון רבי אליהו דוד **רייכמן שליט"א** בשבוע מביקור אצל רבינו בבית החולים, כשנשאל ממעשיו של רבינו שם: מה רואים, רבינו יושב בתוך החדר באיכילוב עם דפים וספרים וכותב וכותב "קונטרס ברירה" בסוגיות העמוקות של ברירה. אשרי עין ראתה זאת!

והן ידוע, מיד אחר פטירתה עסק רבינו רבות בסוגיות פתוחות וסתומות, שיטת הרמב"ם והרא"ש, קונטרס ארוך שהודפס חודש אחר פטירתה.

הַמְפִּיר אֶת מְקוֹמוֹ

סיפר הרה"ג יעקב ארונבסקי שליט"א: ביום הפורים לפני יותר מעשר שנים

בְּדִקְדוּק חֲבָרִים

שח הגר" יוסף פטרוף שליט"א: היה ממש פחד לשכוח לידו לשכוח איזו גמרא או לא לזכור איזה תוספות בכריתות, כל דבר שרציתי לשאול אותו בין אם זה על כוית גיד מן המתה האם מטמא, או האם על רביעית דם יש שאלה של חיבורי אדם, הייתי פוחד שמא ואולי זה כתוב באיזה מקום, ואולי זה משנה, ואולי זה ר"ש... הוא החדיר שיש פחד ובושה לשכוח איזה גמרא.

כותב השורות יכול להעיד כי פעם אחת הגיע אחד מגדולי התלמידים שליט"א עם בנו שיחי, ובחנו רבינו מרן זצ"ל על מה שלמד במסכת קידושין, ולרגע לא זכר אותו תלמיד את הגמ', ופנה אליו רבינו זצ"ל במבטו הנוקב והתובע: מה כתוב בגמ'... מה כתוב בגמ'... כמעט בצעקה, עד שמיד נזכר התלמיד בדברי הגמ', או אז נרגע רבינו זצ"ל.

בְּיָשׁוּב

שח הרה"ג מנחם נובוגורוצקי שליט"א: תמיד לימד אותנו רבינו מרן זצ"ל כי הדרך לקבל טעם בתפילה ולמצוא התחדשות בכל תפילה ותפילה היא בעשיית התפילה רחמים ותחנונים, ולברוח מהקבע בתפילה, כלומר, מלתחום את התפילה לזמן קצוב ומוגבל, ולהתפלל מתוך לחץ.

רבינו מרן זצ"ל היה סבור כי לכתחילה ראוי להקפיד על קריאת שמע בזמן הראשון של המג"א, ואף שהיה פשיטה ליה כי נפסקה הלכה כהגר"א. וכן היה נוהג הלכה למעשה בישיבתו הק' להתאמץ להתחיל כדי שיהא גומרה עם זמן מג"א. אבל בשבתות וימים טובים, כאשר זה היה גורם לחץ ובלבול ומפריע את ישוב הדעת הנדרש לתפילה, הרי שהיה מוותר על הידור זה, ולא הרגיש צורך במאומה לסיים בזמן זה, אף כאשר הפער היה בדקות אחדות.

וזה היה מן העיקרים אצלו, שתהיה התפילה ללא לחץ וללא זמן שבו צריכים לסיים. כי לא זו בלבד שהרי זה נכנס תחת מתכונת תפילתו קבע, אלא כך היא הדרך וכך היא המדה לחזות את הקירבת אלקים שישנה בתפילה, את הפשוט גופך מעל נשמתך. כלשון הנפש החיים, אך הרגשה מתוחה אי אפשר על ידה לחוש כך. ואי אפשר לצאת מתוך הרגשה של יוצא זיין, וליהיות אחרים.

בְּמִשְׁנָה

שח הגר" יוסף פטרוף שליט"א: הרבה פעמים שהיינו יוצאים לדרכים, היינו לוקחים משניות. הייתה תקופה שהיה קשה לה לראות, אז הקראת את המשניות, כך הייתי מקריא מתוך המשנה והוא מתקן: הייתי קורא רבי ישמעאל, והוא אומר מיד רבי שמעון...

כולם יודעים את עומק עיונו לפעמים במשנה אחת לילות ארוכים, אבל באיזו דביקות ושקידה עם כל החושים שהיה יושב שעות ומשנן בקול המון פרקים המון פרקים. ובעיקר פעמים רבות ביום ששי בבוקר בבית המדרש עם תפילין היה לומר בתחלובות שעות ומשנן פרקי משניות. והרבה פעמים בליל שבת אחר הסעודה היה מסתובב שעות ואומר משניות בעל פה.

כמו כן רגיל רבינו זצ"ל כל השנים משבוע קודם ראש השנה עד אחר סוכות לומר לשנן ולחזור על מסכתות ראש השנה יומא וסוכה, ובזמן ההקפות היה משתדל לסיים סוכה, ועד יוה"כ להספיק כל יומא וכו'.

בְּמַעֲוֵט דֶּרֶךְ אֶרֶץ

סיפר הרה"ג חגי ישורון שליט"א: באחד מימי בין הזמנים רבינו מרן זצ"ל יצא לנפוש אצל אדם אחד שהיה גר באחד מערי הצפון. כשהגענו למקום הייתי עייף אחר היום הארוך ומהנסיעה הארוכה, אך כמובן שרבינו מרן זצ"ל ישב תחילה ללמוד בחצר הבית, ואני הלכתי לישון. בבוקר אחר התפילה אמר לי שכבר הרבה זמן לא היתה לו מנוחה כזו... בהמשך היום כשדברתי עם בעל הבית שהיה יהודי פשוט, אמר לי: אינני יודע מתי הרב שלכם ישן... כי בלילה חשבתי שהוא לא יודע איפה לכבות את האור, אז נשארתי ער בכדי לכבות את האור אחריו, בשעה 3 התיאשתי והלכתי לישון, ובשעה 6 שקמתי הוא עדיין היה שם, ולמד...

בְּמַעֲוֵט תַּעֲנוּג

סיפר הרה"ג מנחם נובוגורוצקי שליט"א: בלילות החורף הארוכים הייתי מופקד על הכנת והאמת טרמוס בעבורי עם שתייה חמה, הייתי מכניס בביתו את כל הרכיבים, מים קפה וחלב [לפעמים מעט דבש], ורבינו מרן זצ"ל היה מוזה מן המוכן לכוסו, וכך מידי יום הייתי שופך את הנשאר, יום אחד לא הייתי נוכח בישיבה מאיזה סיבה, ונוכחתי לראות כי רבינו זצ"ל באין משים שתייה את הנשאר מיום האתמול, מבלי שירגיש במאומה.

באותו ענין זכורני שביקש פעם לממונה על המאכלים, שיפסיק להגיש איזה מאכל לשולחן, כי מרגיש שקיבל בזה טעם...

בְּמַעֲוֵט שְׁנָה

כל מי שהכיר את רבינו מרן זצ"ל ידע כי אין הוא ישן על מיטתו כלל וכלל, מה נורא היה המחזה לראותו שוקד על תלמודו בהיכל הישיבה, יום וליל לא ישבות, משמעו כפשוטו.

ומעידים התלמידים כי למשך שנים הרבה היה נשאר להגות בתורה בהיכל הישיבה בלילה, וגם כשכולם עזבו את ההיכל בכדי להחליף כוחות ליום הבא, עד לאחרון שבהם שערב בשעות הקטנות של הלילה, עדיין היה הוא כל כולו שקוע בהוויות הגמ', ובבוקר 'המשכימי קום' עדיין מצאו אותו רוכן על תלמודו, כשבין לבין היה מתנמנם מעט לאזור כוחות להמשיך בעסק התורה.

בהספד שנשא הגאון הצדיק רבי יצחק ירוחם בורדיאנסקי שליט"א גיסו של רבינו זצ"ל סיפר בשם אחד מהמקורבים, כי באחד הימים פנה אליו רבינו זצ"ל בבקשה שיביא לו 'נענצל וואסער' [מים לשתות ידיו], לפליאת התלמיד, שאלו מה יום מיומיים, כי לא זכור לו שרבינו ביקש ממנו אי פעם 'נענצל וואסער', בענוות חן יתירה השיב לו רבינו זצ"ל, כי אכן זה כמה שנים... שאין הוא עולה

באנו כהרגלנו עם אאמור'הרה"ג מרדכי נחמן שליט"א לרבינו מרן זיע"א, ובירך אותנו וכו'. ואאמור'ר שליט"א השיב בברכה שהראש ישיבה יאריך ימים על ממלכתו וימשיך להנהיג את הדור... ורבינו חיך וסיפר בענוותנותו: בפורים בישיבת וולאזין, היה **מרנא הנצי"ב זיע"א** כעין 'פורים רב' ומברך את התלמידים כפי בקשתם, ובחור אחד ביקש ממנו שיברכו שיהיה רשכבה"ג! ומרנא הנצי"ב סירב לברכו בכך, ואותו בחור הפציר שוב ושוב, אזי בלית ברירה אמר לו הנצי"ב: אני יכול לברך אותך, אך איני יכול לקלל את הדור...

וְהַשְׁמַח בְּחֻלּוֹ

בקר התלמידים ידוע כי בכללות היה דרכו תמיד לחבר יחד, הודאה וסיפוק על הטוב מחד, ומאידך, הבעת צער ועגמת נפש על מה שחסר. זה היה בולט מאוד. ידע תמיד להעריך ולייקר את מה שיש, אולם מאידך לא להסתפק בזה ולנוח על זרי הדפנה, אלא 'הרחב פיך ואמלאהו'. כך גם בהנהגתו עם התלמידים, עודד ללא גבול ותבע ללא הרף.

לצד זה, היה מרבה להתאונן על עצמו שאינו לומד מספיק, בין בחלק העיוני ובין בחלק הכמותי, וכן שאינו זוכר מספיק כמו בעבר והיה נאנח, 'מתחילים לשכוח'.

מאידך היה מדבר הרבה על הצורך להיות 'שמח בחלקי' ברוחניות, וכי עצת היצר הוא להכניס את האדם בשברון רוח, בכדי שלא יהא לו השאיפה ללמוד עוד ועוד, עד כדי שפעם בעת גילוי לב נדיר התבטא באוזני הרה"ג מרנא נובוגורצקי שליט"א: כי הנסיון הקשה ביותר עמו הוא מתמודד הוא להיות 'בשמחה תמיד' על החלק שיש לו.

וְאֵינּוּ מִחְזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ

שח הגאון הגדול רבי נתן הכהן קופשניץ שליט"א אשר היה לומד בחברותא עם רבינו מרן זיע"א, כי ההיקף הנורא של רבינו מרן זיע"א הוא מעל לכל המושגים שיש לנו, וסיפר כי פעם שח לו רבינו מרן זיע"א שבגיל שלושים הוא ידע את כל ספרי החיד"א! ובענוותנותו הוא אמר שאין זה משום שהוא גאון כל כך גדול, אלא בגלל שהוא סקרן גדול... רק להבין את המושגים שכלל לא מצויים בדורינו.

אַהֲבָה

בהכנסת ס"ת באשדוד בשנת תשס"א, לפני 17 שנה, נעמד ואמר **ראש הישיבה ד'גורדנא' הגאון הגדול רבי דב צבי קרלנשטיין זצוק"ל**: הזכירו מקודם את זכותו של רבינו **הגדול הרב מפוניבז' זכר צדיק לברכה** שהוא היה שליח מן השמים להקים תורה אחרי החורבן, ועל מה שהוא עשה כאן באשדוד יש הרבה מה לדבר וכבר מאוחר להאריך. אבל זכותו של מרן הרב זכר צדיק לברכה עמדה לכך שהיום הזה מרן ראש הישיבה רבי שמואל פורש את כנפיו עלינו. הכל זה מן השמים! לא ביד אדם. אבל הקדוש ברוך הוא שולח את השליחים, מגלגלין זכות על ידי זכאי... יש כמה זכאים לכך, אם יש שליח מן השמים להחזיק אותנו במקום הזה הוא רבי שמואל! אני לא מרבה בתארים... אני רגיל איתו מילדותי, הוא כאן השליח מן השמים לקיום הנפלא והמיוחד של תורה שיש היום פה בעיר, תורה בעמקות... תורה בטהרתה... תורה בנקיותה... תמיד הוא היה הרבי שלי מילדותי ממש, הוא היה המורה דרך שלי. אך היום אני רואה אותו כראש ישיבה של הישיבה כפשוטו, כח המחזיק מן השמים שנשלח, עם כל הגאונות ועם כל הגדולות, ועם היראת שמים! הוא לא רק רבי שלנו, הוא גם אבא שלנו כפשוטו... אני מודה לרבי שמואל שהטריח את עצמו לשבת איתנו ולחזק אותנו כמו ממיד שהוא מחזק אותנו, ולא רק אותנו... הרי כלל ישראל עומד עליו, ד' יעזור ויתן לו כוחות להמשיך להרביץ תורה עם כל המתקוות עם כל הישרות ולעמוד על המשמר, ולשמור על עם ישראל...

אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם

חרדתו העצומה של רבינו מרן זיע"א לכבוד ספר תורה, היתה נוראה ביותר. מאז שהס"ת היה יוצא מארון הקודש היה חרדה סביב כל הענין של קריאת התורה והחזקת הספר תורה. כמו כן היה רץ בעלותו לקריאת התורה לברך על התורה הקדושה ממש חייו.

היה חוזר ומוזכר את דברי הפוסקים שקריאת התורה זה מעמד נורא! והרי זה כמו שהיה במתן תורה, שהבעל קורא כנגד משה רבינו שהיה הסרטור בין הקב"ה לישראל שהוא מסר לנו את התורה, והעולה לתורה כנגד עם ישראל, והגבאי כנגד הקב"ה כביכול שהוא המקריא.

והיטב הגדיר זאת **מרן הגאון רבי אהרן שכטר שליט"א** ר"י רבינו חיים ברלין אה"ב: יותר ממה שידע רבי שמואל שהוא קיים, ידע שהקב"ה קיים: ותורתו אמת!

אוֹהֵב אֶת הַתּוֹרָה

סיפר הרה"ג חגי ישרון שליט"א: היה פעם שאחד מתלמידיו הקרובים שהוא חסיד מודיץ עשה סיום הש"ס, ורבינו מרן זיע"א השתתף בו. ואח"כ אמר שדרכו תמיד ללמוד בזמן שהציבור שרים. אך כיון שבמודיץ השירה היא חלק מעבודת ה' אי אפשר היה ללמוד באותו זמן, ולהראות לציבור שאינו שייך ח"ו...

אוֹהֵב אֶת הַצְדָּקוֹת

מי לנו כרבינו מרן זיע"א שאמר בעצמו דברים על מעלת חסד והטבה בהספדו על הרבנית ז"ה, וכה היו דבריו: **"ב'חסד"** שעושים אפילו בלא **"לב"** הלא גם לדבר גדול ייחשב, הלא בכך מקבל בינתיים יהודי טובה, הזולת בכל אופן נהנה מטובה זו, כל שכן וכל שכן ה-"חסד" האמיתי של "והלכת בדרכיו" שבכך צריכים לקיים את מצוות ה-"חסד", הלא התורה העמידה כאן בפנינו מצווה שהיא בעיקרה **"בין אדם לחברו"**, עם **"לשון ו-סגנון"** נורא... ללכת בדרכי ד', לא כתוב ב"תלמוד" וגם לא ב"ציצית" אלא כתוב ללכת **"בדרכיו"**, תחקה את הקב"ה, עשה כמוהו, ולפיכך כשאדם עושה חסד עם השני בלא **"לב"** בוודאי חסד הוא ב-"והלכת בדרכיו", אמנם כן, יש קיבול שכר גם על כך, אבל... עם **"לב"** ועוד עם כזה **"לב נקי"**, כזה **"לב"**, - בתשובה לשאלתי ענתה לי פעם,

שמיום עמדה על דעתה ידעה שצריכים ללכת באש עבור השני, ולא צריכים לחכות לתורה, לא צריכים לחכות ל-"הכרת הטוב", - אין זה מסחר - צריכים לעשות את המוטל ואת הצריך לעשות.

ועד כמה ניתן להיווכח באהבת החסד שלו וההטבה לתלמידיו במעשה דלהלן, כשאחד מתלמידיו סירב לקחת ממנו תמיכה כספית, התבטא פעם, למה אתה מתאכזר עלי ומונע ממני את ההנאה הזאת? הוא פשוט נהנה לתת ולהעניק...

אוֹהֵב אֶת הַמִּישָׁרִים

סיפר הרה"ג אליהו טומבך שליט"א: סיפר לי רבינו מרן זיע"א שפעם אחת נכנס אליו חסיד סאטמאר, ואמר לו ווארט בשם **האדמו"ר מסאטמאר זיע"א**, על הכתוב אצל משה רבינו שכשאמר לפרעה שלח עמי ויעבדוני, אמר לו פרעה מי ומי ההולכים, אתה מספר שאתה הולך לכוון את עם ישראל מחדש, לשקם אותם, להקים אותם, לעשות אותם לעם, מי ילך עמך... אף אחד לא ילך עמך... תישאר לבד! מי ומי ההולכים... השיב לו משה רבינו: בנעריו ובוקניניו נלך, אם יש כמה זקנים שעוד זוכרים מה היה צריך להיות מצבינו, ואם יש כמה מהצעירים שהם הדור הבא שלנו שמוכנים לבוא, הרי ש"נלך"... כי מלבד הבודדים האלו מהנערים והזקנים שיבואו עמי, לא צריך אף אחד...

נהנה רבינו מרן זיע"א מאוד מכך, והוסיף לו עוד על המשך הפסוק: כי כאשר יש את הנערים והזקנים, הרי כי חג ה' לנו! זה ממש חג, די לנו בזה בכדי שנרגיש עם זה חג ממש!

אוֹהֵב אֶת הַתּוֹכְחוֹת

סיפר תלמידו הרה"ג רבי יעקב וולפא שליט"א: באחד הפעמים בהם עליתי למעונו ויצא לנו לשוחח מעט יותר, לפתע הרצין והרכין ראשו, והחל לדבר כאילו לעצמו: **"וכי מה יודע הינך! הרי הקב"ה חנן אותי בכשרונות ואני אינני מנצל אותם!"**... וחזר על משפט זה פעמיים בשברון לב, ועיניו הקדושות נצצו מדמעות... אני חשתי מאד שלא בנח לפני גילוי לב שכזה, אך הוא לא שת ליבו אלי, והמשיך לשבת שקוע ביוגו, אינני זוכר אם הדבר נמשך דקה, או שתים, עד שהתעשת ונפרד ממני במאור פנים... וחזר לתלמודו.

וּמִתְרַחֵק מִן הַכְּבוֹד

שח הרה"ג אברהם דוד יעקובזון שליט"א: זכורני כשהגיע לרבינו מרן זיע"א הכרך של **רמב"ם** טהרה מהדורת הרב שבתי פרגל, ועיין רבינו בספר המפתח וראה כמה פעמים שמואל **"דרכי שמואל"**. ואמר לי בענוותנותו: הוא ידיד טוב שלי לכן הכניס אותי...

תוך כדי שדיברנו ראה פתאום שיש בספר המפתח כותרת: **"מכאן מוכח דלא כחידושי רבינו חיים הלוי"** - עיין **"דרכי שמואל"**. ונחרד רבינו מאוד, וכי כך עושים כותרת? נכון, קשה מכאן על **מרן הגר"ח זיע"א**, אבל כך לעשות כותרת?! וכי אני ראוי לומר כך...

וְלֹא מִגִּיס לְבוֹ בְּתַלְמוּדוֹ

שח הרה"ג יעקב הלוי וולפא שליט"א: לבד מן המידות הטובות בהן ניחן רבינו מרן זיע"א, שלפיהן התנהג לתלמידיו בצורה מאוד אבהית, היה זה נובע אף מן האהבה העצומה אותה חש רבינו כלפי כל צורבא מרבנן אף אם צעיר לימים הוא!

הרבה פעמים שמעתי מפיו שבחים מפליגים על בחורים ואברכים צעירים שהכירם, על מידת שקיעותם בלימוד התורה, ובפרט על מידת ידיעותיהם בתורה ומפרשיה. זאת על אף שרבינו עצמו יסוד מוסד הוא לדרכי קנייני התורה, וכידוע ומפורסם ובעינינו ראינו אשר כל רז לא אינס ליה ושולט הוא בכל מכמני התורה כפשוטו עם כל המסתעף באופן מופלא ומבהיל ביותר, וכפי שחזינו לגדולי תלמידיו, אשר הם עצמם מופלגים המה בכל חלקי התורה כמפורסם, וחרדים הם ומתבטלים בפני תורת רבינו ושגב קדושתו...

אך עם כל זה היה מדבר בהתפעלות מאברך פלוני אשר רכש ידיעות נרחבות בש"ס, אף אם לא הגיע אפילו לידיעת כל הש"ס. אין זאת כי אם אהבת התורה ולומדיה אשר שתולה היתה בליבו הטהור, והיא אשר הביאתו אף אל הרצון האדיר לסייע לכל צורב על מנת שיוכל לשקוד על עבודת ד' כראוי.

נוֹשֵׂא בְעַל עֵם חֲבֵרוֹ

שח הרה"ג יעקב הלוי וולפא שליט"א: אחת המעלות הנכבדות של רבינו מרן זיע"א היא יכולתו לדרת מן ההר אל העם באופן מבהיל ביותר. כשלמדנו בישיבה חשנו טבעי לחלוטין להתייעץ עמו בכל דבר וענין, ואכן לאחר שנים במבט לאחור, בוושה אוחזתי בזכרי על אלו **"בעיות"** קטנוניות הסטרדנוהו. אך הוא מעולם! לא הראה ולו בדל רמז כי הדבר מפריעו. אדרבה, היה נכנס לפרטים והיינו חשים כי הוא שותף מלא להרגשותינו וחוויותינו, וזאת אף בדברים אשר לאי לגמרי לרוח הישיבה, וכי, כמונו, מכיר הוא ב"בעיה" ורק אחרי כן מייעץ. אין לשער עד כמה רבה היתה הצלחתו לכוון את דרכינו ברוחניות ובגשמיות בשל המידה הנוראה הזו. על בשרי חזיתי וכמוכן שלא אוכל לפרט.

פעם נודמן לי לומר לו כשהייתי אצלו, שאני מתבייש כשאנוכי נזכר בדברים שבהם הייתי מטרידו. רבינו לא ענה, רק חיך חיך קל, ולא המשיך לדבר על כך...

וּמְכַרְיֵנוּ לְכֶפֶז זָכוֹת

סיפר הרה"ג יעקב הלוי וולפא שליט"א: בהזדמנות סיפר לי רבינו מרן זיע"א שהיה בסעודת מצוה אשר בה השתתפו גם **הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל**, ר"י סלובורקא, וכן ד"ר י.ב. שהיה שר בממשלה דאז. הגר"מ שולמן הכיר את הד"ר עוד מליטא, ומשראהו, שאלו: מה מעשיו כיום? הד"ר ענהו בגאווה כי הינו מכה כ"ש הודאי. הגר"מ שולמן הגיב בתמימות: **"זה מה שיצא ממך, א פאָסטער?"** (דוור)... רבינו מרן זיע"א תיאר כשהוא חוזר על מילותיו של הגר"מ זצ"ל כפי שאמר בניב הליטאי: **"א פאָציקער"** כיצד נראו פניו הנדהמות של הד"ר, אשר ברגע אחד הבין כי מה שנראה היה לו עד עתה כפסגת שאיפותיו, אינו אלא **המשך בעמ' 7 <<<**

למטה. ואומר הגר"א, וכבר נמצא כן בחז"ל, שהחכמה נמצאת במח והבינה נמצאת בלב, כלשון הפסוק "וּלְבָבוֹ יָבִין וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ".

מעשיה בחוץ

ברמב"ן מבואר הטעם שאומות העולם מוניין (מצערין) את ישראל בפרה אדומה, מפני

שמעשיה בחוץ נראה כזוהר לשעירים. כי כל מה שמקריבים מחוץ למקום המקדש, נראה שיש בו שייכות לסיטרא אחרא, וכמו ששעיר לעזאזל הוא שוחד לשטן, וגם מים אחרונים הם לצד הסט"א.

וביאור הענין מה שמעשיה בחוץ, דהנה מהות חטא העגל שהפרה באה לכפר עליה, הוא משום שכאשר ראו את המרכבה במתן תורה עשו את העגל כדמות שור. ובלשון המדרש מבואר (שמו"ר ג,ב) שלקחו ממש את השור מהמרכבה והורידוהו למטה ועשו ממנו עגל. דאף שיש מיני עבודה זרה שהם 'ליצנות' עץ ואבן וכו', אמנם כלל ישראל בחטא העגל לקחו את השור של המרכבה ממש, ועשו ממנו עבודה זרה [וכמו שמצינו בחז"ל שרשעים בגיהנום גונבים שלג מגן עדן]. והחטא עדיין חבוי בתוכינו כדאיתא בגמ' שהגם שאמר הקב"ה למשה "סִלַּחְתִּי כְּדָבָרְךָ" עדיין אין לך כל פורענות ופורענות שאין בה מחטא העגל, ונראה שהוא גם המעכב לגאולה⁴. ומתוך שבמעמד הר סיני ישראל הורידו את הקדושה עד למטה, בזה היה להם הכח לעשות עבודה זרה, וכדאיתא ב"נפש חיה" (ש"פ"ב) שקוראים לעבודה זרה 'אלוהים אחרים' הואיל וגם היא יונקת את כוחה מהקדושה. ובאמת הע"ז היא יזה לעומת זה לקדושה, וכלשונו הקצרה של הגר"א (סדר עולם רבה פרק ל אות יד) שבשעה שביטלו יצא דע"ז באותה שעה בטלה הנבואה⁵.

לכן, בשביל לכפר על חטא העגל צריכים להוריד את מידת הבינה עד למטה, ובזה מתכפר מה שהורידו דמות שור למטה, וזה נעשה בפרה אדומה. ושוחטים אותה בחוץ דוקא באשר באה לכפר על החיצונים היונקים את כוחם מהקדושה, ומשום כך טמאה היא. **ובאמת** אהרן הכהן קדוש ה' שהיה משבט לוי שלא חטאו בעבודה זרה הוא לא נתעסק כלל בפרה אדומה באשר אין לו שייכות לחיצוניים. ועדיין מצוותה ב"סגן", שיעמוד ויראה במעשה שריפת הפרה, וע"י ראית הכהן יש חיבור, ובזה הוא מקדש את עסק שריפת הפרה.

בינה - תשובה - שבת קודש

והנה כל ענין התשובה נשפע על ידי הבינה כדכתיב "וּלְבָבוֹ יָבִין וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ", כי מידת בינה היא המשתלשלת ויורדת עד למטה לתקן כל הפגמים שנפגמו למטה.

וכיון שהבינה היא התשובה לכן שבת שהיא זמן של הבינה ממילא היא זמן של תשובה. ובאמת גם יום הכיפורים הוא זמן של בינה ולכן עיצומו של יום מכפר, כדאיתא במדרש "יָמִים יָצְרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם" זה יום השבת ו"י שאף יום הכיפורים. ומבואר שהעיקר הוא השבת, שהרי ביום הכיפורים זה מחלוקת האם ע"ז קאי קרא, וע"כ בשבת שאז העולמות מתעלים ומידת הבינה נוגעת, בהכרח צריך לשוב בתשובה, ולא לאבד ח"ו את השבת.

השיבנו אבינו ל"תורתך"

שורש כל הפורעניות התחילו ברפידים שרפו ידיהם מן התורה, וכלשון ה"נפש החיים", יולזת נצטוינו באזהרה נוראה מפיו יתברך לא ימוש ספר התורה הזה מפיד, והגית בו יומם ולילה. וציווי זה נאמר ליהושע שהיה השקדן הכי מופלג שנאמר בו "לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָלָה". ובאמת על ידי עמלו הנורא נתעלה להשיג ניצוצות משער הנו"ן⁶.

מ"מ אנו נלמד מזה, שעיקר מעלת הלימוד באופן שלא יהיה שום הפסק שהתורה לא תיעשה קרעים קרעים, ואם ח"ו מתרפים מלימוד התורה בשבת קודש, והשבת נעשית כעין הפסקה ח"ו, הרי זה הפקרות בבחינת חילול שבת ממש ר"ל... וכדברי ה"חפץ חיים" כל המקדש שביעי כראוי לו' היינו שכל אחד מחויב בשמירת השבת כפי מה שהוא לפי דרגתו כראוי לו, וכי ניתנה לנו השבת למען לא ניכשל באיסורי סקילה וכריתות בשוגג! ולכל העם הרי זה בשגגה, אך לתלמיד חכם השוגג הוא כמזיד (ב"מ לג,ב)⁷.

4. והוסיף רבינו מרן זצ"ל, כי באמת שורש החטא מתחיל במעמד הר סיני כדברי הגר"א עה"פ "נזרו אחר", כשאמר "דבר אמת". וכלשון הגמ' (שבת פח,ב) בדקדוק, עלובה כלה המזנה בתוך חופה, ובמקראי הארבעה.
5. א"ה, ושמו המכוון בזה הוא לבאר לשון המדרש שלקחו ממש את השור מהמרכבה, כיון שהעבודה זרה צריכה לינוק מכם הקדושה.
6. א"ה, ובמקראי הארבעה, ואכמ"ל.
7. א"ה, ומכיון שכך, וכי השבת ניתנה לתלמיד חכם בשביל שלא יעשה עבירה בשוגג הנחשב כמזיד, וכי זה לא מה שנדרש ממנו, לא לעשות עבירות במזיד?!

חביבות המשכן בכפילות הפרשיות

התורה מאריכה באריכות גדולה, וכופלת את פרשת עשית המשכן, כלי הקודש, ובגדי הכהונה, כמה פעמים. וכל זה משום חביבות המשכן להקב"ה. וכן כתב הרמב"ן (לו,ח) שהפרשה נכפלה משום חפץ ה' במלאכה, וכענין מה שאמרו במדרש 'יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בנים'.

והנה באמת כל התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה, וכן מבואר בגמ' (ברכות כא,א) שברכות התורה נלמדות מהא דכתיב 'כִּי שֵׁם ה' אֱמָקָה הָבו גִּלְל לְאַלְקִינוּ' ומבאר המהרש"א: 'מצאתי כתוב דהכי משמע ליה ברכת התורה, דכתוב כי שם ה' אקרא דהיינו כשאני קורא בתורה שהיא כולה שמות של הקב"ה, שכל התורה באותיותיה היא שמותיו של הקב"ה כדאיתא במדרשות' אז 'הבו גודל לאלוקינו'. וא"כ, לכאורה אין זה תימה מדוע האריכה התורה בפרשיות אלו, שהרי כולה שמותיו של הקב"ה.

אולם מ"מ כיון שפשטות התורה זה סיפור מלאכת המשכן ושיחת עבדי אבות, מזה רואים את חביבותם לפני הקב"ה. וחביבות מעשה המשכן הוא משום שהמשכן הוא גילוי האהבה של הקב"ה לישראל שאחרי חטא העגל נתרצה להם וציוה להקים משכן להשרות שכינתו בתוכם.

"לב" המצוה הוא העיקר

חז"ל תקנו לקרא את פרשת שקלים פרשת זכור פרשת פרה ופרשת החדש, ותמיד אנו חוזרים שכל דבר שלא כתוב במפורש בתורה, אלא הוא מדרשת חז"ל, עיקר הדברים זה דווקא **כוונת** המצוה. וכמעט מגוחך לקיים את המצוות דרבנן בלי תוכן הדברים, שבמצוות דאורייתא העיקר הוא לעשות את המצוה, אך במצוות דרבנן העיקר זה **לב** המצוה. וכמו בצומות דרבנן שעיקר הצום הוא מדרכי התשובה, ואילו יום הכיפורים העיקר הוא הצום. ואף שטעמו הוא משום שצום עצמו הוא מדרכי התשובה, מ"מ העיקר הוא לצום, שכן היא המצוה⁸.

ועיקר התקנה של קריאת ארבעת הפרשיות היא זכר לבית המקדש, שהדבר הכי גרוע זה לשכוח מה אנו באמת, שאת העיקר אין לנו... ומשל לבן מלך ששלחו המלך לגלות לכפר, שעליו לזכור שהוא בן מלך. אבל אם הוא מתרגל להיות בן כפר, וכל מה שהוא רוצה זה אוכל וכדו', זו הירידה הכי גדולה... ואיתא במדרש שלושה דברים מאסו ישראל, ואין הקב"ה מחזירם להם עד שיבקשו שנאמר (הושע ג,ה) "וּבִקְשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִד מֶלֶכָם". ולכן אנו עושים דברים זכר למקדש, אבל העיקר זה המכוון. וכל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו, וע"כ צריך לשוב בתשובה שזה עיקר המכוון בקריאת פרשיות אלו⁹.

ובעיקר צריך להזהר כשנמצאים בציבור, שאם אחד יש לו רפיון, אז ח"ו הוא חבר לירבעם בן נבט, בגלל שהוא מקרר את כולם. ובפרט בשבת קדש, ששבת זה אותיות תש"ב מלשון תשובה. וצריך להיות קשור גבוה מעל גבוה, ובעיקר בשבת, אך באמת זה תלוי בכל הימים ובכל העשרים וארבע שעות. ודברים אלו צריכים להגיד ש"חיים הם לְמַצְאֵיהֶם", שהדברים יהיו חיים וקיימים למעשה ממש, לטוב לנו כל הימים.

פרה אדומה - מידת הבינה

רש"י (יט,כב) מביא את רבי משה הדרשן שכותב בשם חז"ל טעם לפרה אדומה, משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך. אמרו תבא אמו ותקנה הצואה, כך תבא פרה ותכפר על העגל. אין לנו השגה בזה, אבל כך נכתב הטעם - תבוא אמו ותקנה צואת בנה. וכמו שנאמר "בָּנִים אֲתֶם לָהּ אֱלֹקִיכֶם", שהוא גם כפשטו שישאל הם ממש בנים של הקב"ה, וממילא הוא 'אב'. כמו כן יש 'אמא', וכדכתיב "כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא", ומתרגמין כי אמא לבינה תקרא. החכמה נקראת אב, והבינה נקראת אמא שהיא כח המקבל. החכמה שייכת לעליונים ואין בה השגה כלל כמו שכתוב "וְהִחֲכְמָה מֵאֵין תִּמְצָא", היינו ממקום שאין בו שום השגה, אולם הבינה משתלשלת ויורדת עד

1. וכה כתב רבינו מרן זצ"ל בהסכמתו לקונטרס "בית קדשינו ותפארתינו": ואיני ראוי להעלות על הכתב עוצם חומר הדברים אם נקיים מנהגי האבילות בלי לב...
2. א"ה, ושמו כוונת דברי רבינו מרן זצ"ל עפ"י דברי הרמב"ם (הקדמה למנין המצוות הקצרה) דמאחר שבעצם יש להקשות איך חז"ל הוסיפו מעצמם, הא הרי כל תוסף, וביאר הרמב"ם שעיקר המצוות שהז"ל תיקנו הוא בכדי להשריש ולחזק את דברי הקב"ה בעם ישראל, וז"ל: 'כל אלו המצוות שנתחדשו חייבין אנו לקבלם וכי ואינם תוספת על מצוות התורה וכי ואילו אמרו כן היו מוסיפין על התורה, אלא כך אנו אומרים וכי ציוו לקרות המגלה בעונתה כדי להוכיח שבחיו של הקדוש ברוך הוא ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשועינו, כדי לברכו ולהללו וכדי להודיע לדורות הבאים שאתם מה שהבטיחנו בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלוהינו בכל קרננו אליו. ועל דרך זו היה כל מצוה ומצוה שהיא מדברי סופרים בין עשה בין לא תעשה. וא"כ כל מה שיש במצוות דרבנן הוא רק הפנימיות, ואילו המעשה החיצוני אינו עיקר כלל, משא"כ במצוות התורה שיש בהם חפצא מצד עצמם אף בלי הפנימיות.
3. פעם אחת הורה ואמר רבינו מרן זצ"ל: כשקורין פרשת שקלים זה כואב שאין לנו שקלים... ורק כך אנו מקיימים את הציפית לישועה, שאנו עדיין מאמינים ומצפים ומחכים שיופיע עלינו ונעבדהו בבית המקדש.

צו השיבה זיע"א

ואם לא לומדים בשבת ובערב שבת הרי זה ממש בחינת חילול שבת ר"ל. והאמת שאין לשער גודל ההפסד, וכמבואר בדברי אדונינו הגר"א במה שאחז"ל (ביצה טז,א) מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה ועד ר"ה חוץ מהוצאות שבת ויו"ט, שעיקר המכוון הוא ברוחניות. ואמנם, מדבר גם בגשמיות ועניני הפרנסה, אבל בעיקרו נאמר על השגות ברוחניות, ומי ירהיב עוז לבטל בידים את השבתות... אשר בהם אין גבול וקצבה כמה אפשר להשיג.

ובאמת כל מה שהוצרכנו לעמוד על מנת להשיג בתורה, הכל מכח אותה מלחמה שנלחם השטן ביעקב והיכהו בגיד הנשה, כדכתיב "ותקע כף ירך יעקב, ואמנם בגמ' דרשו שהשטן פגע רק ב'תמכין דאורייתא', אבל בזה"ק מבואר שפגע גם בעצם לימוד התורה, שנעשה קושי ללמוד תורה.

וביותר צריך ללמוד בשבת משום שהכל מודים שבשבת ניתנה תורה, שרק ביום השבת שהוא בדרגת 'בינה' שייך להוריד את התורה עד לארץ, ולכן אומרים בשבת 'נשמת' שהבינה היא הנשמה כלשון הפסוק 'ונשמת ש-י תבינס' (איוב לב,ח). ומי הוא אשר ח"ו אינו לומד תורה, ואינו שב בתשובה בשבת, ששבת אותיות תש"ב. ובמשנ"ב מבואר שהחיוב לשוב בתשובה הוא כבר בערב שבת. ומ"מ ודאי העיקר להתחזק בשבת, ומי שאינו מתחזק אין לו את הנשמה יתירה, ועדיף כביכול שלא יאמר נשמת... משום שהוא עוסק בנשמה, והנהגתו כאילו אין לו נשמה. ניתן לב שיהיו הדברים למעשה בפועל ממש ממש, כי הם חיינו ואורך ימינו.

חוקת התורה!

"זאת חקת התורה" (במדבר יט,ב). בתורה ישנם חוקים ומשפטים, "חוק" פירושו דבר שאינו מובן בשכל אלא 'חוקה חקקתי ואין להרהר אחריה' אבל "משפט" פירושו דבר שכלי ששייך להבינו בשכל.

אומות העולם מלעיגים על ישראל על החוקים כפרה אדומה, כלאים, שעטנז, שאין טעם בעשייתם. ואעפ"י שבתורה יש עוד הרבה חוקים, רק פרה אדומה נקראת חוקת התורה, וכן שלמה המלך כשלא הבין טעמי פרה אמר (קהלת ז,כג): **"אמרתיו אֶחָקָה וְהָיָא רְחוּקָה מִמֶּנִּי"** ומשמע שאמר על כל התורה שהיא רחוקה ממנו, ולכאורה אינו מובן שהרי ידע את כל התורה, ורק את טעמי פרה לא ידע.

ובביאור הדבר נראה שחוק פירושו גם מלשון חקוק שזהו מעצמות הדבר, וכמו שבטבע יש לחוקרים הסברים לכל מיני טבעיים, אבל כשמגיעים לשורש הדבר אין להם הסבר מדוע כך הוא, כיון שכך חקק הקב"ה בבריאה.

כך להבדיל גם בתורה הקדושה שהיא החכמה העליונה, יש את החוקים שהם השורש לכל התורה ולא ניתן להשיג טעמם, ולפיכך אמר שלמה המלך **"אמרתיו אֶחָקָה וְהָיָא רְחוּקָה מִמֶּנִּי"** שכיון שאינו מבין את שורש התורה 'חקת התורה' חסר לו בהבנת כל התורה. וכן רואים שאצל משה רבינו גילוי טעמי פרה היה דבר מיוחד 'לך אני מגלה טעמי פרה ולא לאחרים' שכיון שזה השורש החקיקה לפיכך זהו השורש להבנת כל התורה.

השגת החכמה - ימות באהל

ולפיכך עה"פ (במדבר יט,ד) **"זאת התורה אדם כי ימות באהל"**, נרמז בגמ' (ברכות סג,ב) **"אמר ריש לקיש אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה"**. שדוקא כאן בפרשת פרה אדומה שהיא שורש התורה ואין מבינים טעמה ואומות העולם מלעיגים, דוקא כאן

8. א"ה, סיפרו תלמידי ומקורבי רבינו מרן זיע"א שמאוד התפעל והתרגש ממה שהגאון הגדול רבי חיים קמיל זצ"ל נב"ע בליל שבת, וכאשר שאלוהו ממה כל כך מתפעל, הגיב: "יומא דנשמתא", "יומא דנשמתא..." ומסתמא זה הענין ששבת אותיות תש"ב...
9. והוסיף רבינו מרן זיע"א בפעם אחרת: כמו שכתב החת"ס עה"פ (בראשית מה,כב) "כי פי המדבר אליכם" שדיבר בלשון הקודש, שלשון הקודש היא הלשון היחידה שישנם כמה פירושים למילה אחת ומי שמבינם יכול לקשר את כל המשמעויות.

נאמר איך קונים תורה שלא זוכים להבנת התורה על ידי שמתעסקים בעולם הזה, על ידי שמנסים להתבונן מתוך הטבע, אלא אדרבה ימית עצמו: כמה שיותר להתרחק מחיי החומר מהעולם הזה. ונכון שיש דברים שמוכרחים לעשותם, אבל אין לעשות מהם עסק יותר ממה שצריך. ואדרבה זה החיים האמיתיים 'מה יעשה אדם ויחיה, ימית עצמו' (תמיד לב,א). שהתורה היא החכמה העליונה, מקור החכמה מקור החיים.¹⁰ כי התורה היא החכמה, וכלפינו היא הנובלות של החכמה, שמצינו אין לנו השגה בחכמה שהיא הדרגה העליונה, רק בנובלות של החכמה, ומי שזוכה לטעום את התורה, את השבת, 'טועמיה חיים זכו', הוא זוכה להידבק במקור החכמה במקור החיים, שזה כל החיים. ושייך לזכות בכך רק כמה שיותר מתנתק מהעולם שלנו החומרי. ואמרנו כמה פעמים שכתוב **בספרים** שעולם לשון 'העלם', שכל עולם ביחס לעצמותו יתברך זה העלמה, ואפילו העולמות הכי גבוהים, עד העולם שלנו העולם החומרי שהוא שיא העלם וההסתר.

פרה - כפרה

בגמ' (יומא ג,ב) איתא: **"א"ר מניומי בר חלקיה א"ר מחסיה בר אידי א"ר יוחנן כ"אשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם"** לעשות אלו מעשה פרה, לכפר אלו מעשה יום הכיפורים. ומבואר כאן ובעוד מקומות שיש שייכות בין מעשה פרה ליוה"כ. וצריך להבין מהי השייכות ביניהם.

עם ישראל במתן תורה כשהתורה ירדה לארץ הגיעו לשיא דרגתם שכולם הגיעו לנבואה שזכו ל"פנים בפנים דבר ה' עמכם" (דברים ח,ד), וכתב הגר"א שעל אותה שעה נאמר באבות "פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה יותר מכל חיי העולם הבא", שזה הולך על מתן תורה, למרות כל החסרונות שהיו שם שלא עמדו במדרגה זו וביקשו "דבר אֶתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה", ובוזה "נָזְרוּ אָחֹר", וזה היה השורש לכל החטאים שלאחר מכן כמו שכתב הגר"א. מ"מ נצטוונו לזכור את המעמד הנורא הזה שהיה בקולות וברקים וכל ההר עשן, וכתב המג"א והובאו דבריו **במשנ"ב** שכשאומרים באהבה רבה 'וקרבתנו' צריך לכוון על זכירת המעמד הנורא של מתן תורה.

אבל מיד אחר מתן תורה, עם ישראל חטאו בחטא הנורא חטא העגל, כמבואר בגמ' (גיטין לו,ב) **"אמר עולא עלובה כלה שזינתה בקרב חופתה, ופירש"י** בעוד שכינה וישראל בסיני, עשו את העגל. שזה היה עוד בתוך הארבעים יום שמשלה לקבל את הלוחות, שהלוחות הם הכתובה, וכבר בתוך החופה עם ישראל נכשל. וזה היה חטא נורא, וכשמשלה רבינו שבר את הלוחות האותיות פרחו באויר וכתוב בתרגום **יונתן בן עוזיאל** (שמות לב,יט) **שזעקו יִחְבַּל עַל עֲמָא דְשִׁמְעוּ בְּסִינִי מִן פֻּם קוֹדֶשָׁא לֹא תַעֲבִדוּן לְכוּן צִלָּם וְצוֹרָה וְכָל דְּמִי וְלִסוּף אֲרִבְעִין יוֹמִין עֲבָדוּ עִיגְלָא מִתְּכָא דְלִית בֵּיהּ מִשְׁשָׂא**. כיון שהאותיות קדושתם גדולה, שהם הנשמה של התורה. שאע"פ שבלוחות הראשונות גם המעשה היה מעשה אלוקים, ולא כבלוחות השניות שהיה מעשה אדם, מ"מ רק האותיות פרחו ולא הלוחות עצמם.

ופירש"י דברים נוראים לכל מתבונן, לראות עד היכן הדברים מגיעים מה חטא אחד גורם. שכתב עה"פ (שמות לב,לד) **"וביום פקדי ופקדתי"** שאין פורענות באה לישראל שאין בה מקצת פירעון עון העגל. שאע"פ שהיה רחמים גדולים כיון שמשלה רבינו מיד כשהקב"ה אמר לו **"לך יד כי שחת צמך"** עוד קודם שירד וראה מה שעשו התחיל לבקש רחמים על עם ישראל כדכתיב **"ויחל משה"**, מ"מ אין ויתור, כיון שאין מידתו של הקב"ה לוותר - **"כל האומר הקב"ה וותרן וותרו חיי"י** (ב"ק נא,א), אלא שיש רחמים גדולים.

ועיקר העבודה, ובפרט בזמן הזה שתיקנו לקרוא אותה דאורייתא או דרבנן, כל מר כדאית ליה, הוא שנתעורר בלב שלם לשוב בתשובה - **"ולבבו יבין ונשב ונרפא לו"**. ועיקר התשובה זה על ידי התורה כמו שמתפללים 'השיבנו אבינו לתורתך.. והחזירנו בתשובה שלימה לפניך', וזאת התורה אדם כי ימות באהל" להמית את עצמו, שהלב לא יאה שקוע בשום דבר אחר חוץ מהתורה הקדושה. וזוכה שירוק עלינו מים טהורים "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

10. והוסיף על כך רבינו מרן זיע"א: כמו שכתב הרמב"ן ששבת זה קודש וחכמה, שקודש וחכמה זה אותו דרגה, וזה הדרגה העליונה של השבת, ואין לנו השגה בזה, והלואי שנשיג את הבינה...

ומעמידו על השלום

סיפר הרה"ג יחזקאל פ. שליט"א: הגעתי אל רבינו מרן זיע"א לאחר אירוסיי, ולא זיהה אותי בתחילה, והייתי צריך לומר לו את שמי. ואז הוא מיד אמר לי: אהה, והחזיק את ידי בחום. ומיד אמר לי שהוא צריך לבקש ממני מחילה, והוסיף וסיפר כי מרן הרב שך זיע"א ביקש פעם מאחד שלא זיהה אותו בתחילה, בקשת מחילה כרבע שעה עד שהיה בטוח שאותו אחד נתרצה...
כהמשך לאותו מעשה אמר לי רבינו מרן זיע"א כי לא זיהה אותי משום שהייתי מקוצץ וקן... אמרתי לו שאמי שתחי' ביקשה שאראה מסודר ומצוחצח לאירוסין, ואז אמר לי: אי ווי... אבל אתה עשית כיבוד אם!

הבל ורעות רוח.

ומעמידו על האמת

סיפר הרה"ג חגי ישורון שליט"א: אירע פעם באחת מסעודות השבת כאשר נשאר האוכל בצלחתו, והבחור שהיה עמו ניסה לקחתם לעצמו, רבינו מרן זיע"א ניסה למנוע ממנו, אך הבחור לא הבין את רצונו, וחשב שרק מוחל על כבודו... ואז רבינו זעק בקול אדיר "שבת!" שכן היה זה איסור "בורר", והיו גם עצמות בצלחתו ליד האוכל. זעקה זו כל כך החרידה אותי, שלקח לי זמן רב מאוד להירגע... רק אדם כרבינו מרן זיע"א אשר חי את השבת בכל ליבו, יכול מיד להתעורר לצעוק כך מכל ליבו.

אודות האוירה ששררה אצל אביו הגדול מו ומצט מן המצט על קצה המזלג מהאבה

לפרנסתו וכו'...

אך אני שמעתי מפיו שבאותו יום שהיה מוכרח לצאת אחר שלא היה לחם בביתו, הרי שזה היה כמו תשעה באב! וזכורני כמה אבי מורי זללה"ה יחד עימו היה משתתף בצער... אוי ואבוי לאותם אלה שמזכירים את שמו, להפוך את זה לשיטה, להפוך דברי אלוקים חיים. אך כאמור כל זה לא נפקא מינה למציאות הקשה של היום ששייכת היא לכולם.

"להבין" את התפילה

"כל יום אדם בא להתפלל לפני ד', העיקר שיבוא בלב שמח, לחיות את כל סדר התפילה, את הפסוקי דזמרה, יוצר אור, קר"ש, וכך להגיע לתפילה לעמוד לפני ד' בצורה אחרת. עם 'שטייגן' ו'לומדעס' בתפילה. להתרכז ולחיות את זה.

אבי מורי זללה"ה היה אומר שביום שהוא מצליח להתרכז בכל המילים שבתפילה, הוא בשמחה כל היום! זה אושר ושמחה של אדם שמבין מה המשמעות של תפילה. וכידוע מה שכתב בנפש החיים והוא מקדמונים, שאין תפילה הדומה לחברתה, וכל תפילה זו מציאות אחרת, כל תפילה היא התחדשות בלי גבול.

לא עת לחשות!

"בדורות הקודמים, גם בדורות האחרונים שאנחנו עוד זוכרים, ובודאי שלפני כן. היתה קפידה גדולה על אדם שמעורר את הציבור הן בעל פה והן בכתב, אם לא היה ברור שמלבד ה'נאה דורש' הוא גם 'נאה מקיים'. ויש בזה סיפורים רבים שאיני יודע עד כמה הם מדוקדקים, אך הם מלמדים על ההקפדה שהיתה בזה. שכשיצא לאור ה"ראשית חכמה" היתה אסיפה של גדולי הדור, ודנו אם המהדר היה בדרגה של הדברים שנכתבו בספר, עד שנפלה פתקא מן שמיא קיים זה מה שכתוב בזה!

ובאמת זה דבר מובן, שכאשר באים להגיד לאחרים דברי התעוררות, הרי יש כאן חיוב של 'קשט עצמך' שלא יהיה קטרוג ח"ו. ואולם למרות זאת, מקובלנו מרבתינו גדולי הדורות, וכן שמעתי הרבה פעמים מאבי מורי זללה"ה. שבדורות האחרונים, לא עת לחשות! ולא לחכות שרק מי שראוי ידבר, כי מוכרחים לעורר! וכשביקשו ממני כאן לדבר, הרגשתי שזו חובת המעשה, ואסור לזלזל בזה, ואקווה שיהיה לתועלת בסייעתא דשמיא.

הרבה זמן לא היה כזה...

"הזמן שנקבע כאן לאסיפה הוא כידוע, סמוך ונראה ליום הזיכרון של הרועה הנאמן של כלל ישראל מרן רבינו הגדול בעל האבי עזרי זיע"א. ושמעתי מאבי מורי זללה"ה וכן ממרן הגרי"ש אלישיב זיע"א שהרבה זמן לא היה לכלל ישראל מנהיג כזה. הוא, כל חייו היה תובע ומעורר, וגם אני זכיתי הרבה פעמים לשמוע ממנו את דברי ההתעוררות, ואולי גם זו סיבה שיהיה לי את הזכות לדבר...

בהודמנות אחרת אמר רבינו מרן זיע"א: ההתבטלות של אבא לבהירות דעתו של הרב שך היתה מוחלטת. ללא סיג וללא צל של ספק. אבא ראה ברב שך את האיש על העדה, אשר יוציאם ואשר יביאם. לא זכורה לי ולו פעם אחת שבה הרהר או ערער אחר הכרעותיו! אבא גם התבטא פעם, כי לא זכור לו מנהיג בסדר גודל

"על האדם לשנן לעצמו כמה נצחיות הוא יכול לצבור, בכל הבנה בתורה. הג"אשמעק" זה לא משהו ששייך רק לימי הבחורות, אלא לכל החיים. כל הגדולים, עד היום האחרון, חיפשו להתעלות, עד היום האחרון ממש. כך הם חיו בטבעיות, כי אין זה דבר שרק שייך לתקופת גיל או לכמה שנים.

וזכורני שאבי מורי זללה"ה חזר פעם בחול המועד מביקור אצל מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בעת זקנותו בסוף ימיו, וסיפר בהדגשה שרבי איסר זלמן הינו למעלה מגיל שבעים, ואמר ראי' בפשיטות לאמור"ר כי החליט כעת להתחיל ללמוד מסכת זבחים, כי הוא מרגיש שיוכל על ידי זה לעשות יותר 'שטייגן' אין לערנען' - להתעלות בתורה!"

דבקות בתורה בכל מצב

"הדור הזה לא כל כך יודע מה היה המצב פעם, כאשר כפשוטו לא היה לחם לאכול. אבי מורי זללה"ה היה מספר על הזמנים שלמד בישיבה קטנה, ובבית אביו לא היה מה לאכול כפשוטו, והיו מצבים שהיתה רק פרוסה אחת והיה להם ספק כיצד הוא ואחיו יאכלו אותה. אני זוכר על כמה יהודים שסיפרו לי בכאב למה הם יצאו מהלימוד, לא בגלל שהיתה חסרה להם איזו רחבות, אלא פשוט לא היה מה לאכול.

אך גם במצבים האלה, היתה השאיפה של כל אחד ואחד להיות כולו תורה, זה היה תמיד היסוד והאושר של כלל ישראל, כל החלום וכל השאיפה והבקשה להשאר דבוק בתורה, הפך בה והפך בה דכולה בה. ועל זה נלחם רבינו הגדול מרן הרב שך זיע"א להעמיד יסוד מוסד זה ולהמשיכו, ונלחם כארי, והקדים הרבה פעמים רפואה למכה, שלא ייכנסו שאיפות אחרות וכדו'."

לא חשבו על "תכלית"

"אני זוכר שהסבתא ע"ה אם אבינו זללה"ה היתה מספרת בהתפעלות על אימי ע"ה, שפעם אחרי חתונתם ראתה את הילדים הקטנים שבגדיהם התלכלכו והשתהו מלהחליף בגדיהם, והיא העירה לאימי ע"ה על כך, והתשובה היתה פשוטה: "הבגדים מונחים בארון בחדר שבו אבי מורי זללה"ה ישב ולמד, ואם כן לא שייך להכנס, אפילו אם רק יש חשש שהדבר עלול להפריע לו לרגע קט". הסבתא שמעה זאת, שמחה וסיפרה זאת בהתפעלות. כך היה אז כל כך פשוט, שידעו שאין דבר אחר יותר מתורה.

כך גם הרבנית ע"ה של מורנו ורבינו הגדול מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, לא חסכה מעצמה כל צמל וטרח ואך ורק שבעלה הגדול ילמד תורה, כמובן שאני כבן יכול להעיד על אימי ע"ה, אבל הכרתי גם את הרבנית אלישיב ע"ה, ואני יכול לומר אשר כל מה שנתנו ליבם ונפשם שהבעל יעסוק בתורה לא היה בזה מחשבות או חלומות שע"י כך הכבוד יגיע שייצא מהם לבסוף פוסק הדור.. קצת קשה לי להזכיר "פוסק הדור" כי יודע אני כמה שאבי מורי זללה"ה הצטער מזה, ואכ"מ... לא חשבו על זה כלל, לא חשבו על העתיד, ועל תכליתם, רק היה מושרש בפשטות שהבעל יושב לומד תורה, וזה האושר הכי גדול וזו התכלית."

כמו תשעה באב...

"תמיד היו כמה סוגים של יראי ד', היו כאלו שזכו להיות "שבתי בבית ד' כל ימי חי", והיו בעלי בתים, אך גם אצלם כאשר עזבו את בית המדרש, היה זה כאשר הם הפסיקו מתוך אונס גמור... ואומר בדרך אגב, עד כמה יש מציאות של בלבול וטשטוש, כאשר אותם החפצים לעקור ולהזיק, מזכירים שהיה בשערי חסד "חלבן" שעסק

ומתיישב לבו פתלמוזי

שח אחד התלמידים שליט"א: השקיעות הנוראה של רבינו מרן זיע"א היא מן המפורסמות, ושמעתי כי לפני עשרות שנים כשהרבנית עוד הייתה בחיים, הגיע אדם אחד ורצה להכנס לרבינו לדבר עימו. אמרה לו הרבנית: אם אתה בא לדבר איתו בלימוד, אצל יכול להכנס. אבל אם אתה בא לדבר איתו על דברים אחרים, אני קודמת! כבר שבועיים הוא טרוד ועסוק בסוגיות החמורות בפרק "כירה", לא מדבר איתי כמעט כלום... רק אם אתה רוצה לדבר איתו בתורה, תיכנס!

שואל ומשיב שומע ומסקיף

שח אחד התלמידים: הוא דרש מאיתנו בהירות מוחלטת בכל מה שאמרנו לפניו, ומעולם לא נשא פנים, גם במצבי שמחה. וזכורני כי בשמחת אירוסיי אמרתי לו איזה דבר חידוש בסוגיא במכות בענין פדיות מעשר שני, ובתוך הדברים אמרתי כי יש מחלוקת תוס' והריטב"א בסוגיא זו על סמך ביאור הערוך לנר שם, אלא שרבינו מרן זיע"א לא ראה בזה מחלוקת, וכי כוונת הריטב"א היא כדברי התוס', והוא לא וויתר, ודרש להביא את הגמ' לפניו ולעיין בפנים, ולמצוא עם מי עמד, ורק לאחר מ"מ בדברים ניאית להמשיך בשמחה.

כך גם היה בשמחת הברית כאשר דיברתי בענין חובת לימוד תורה לבנים, ברצותי ליישב לשון רמב"ם מוקשה בהל' ת"ת, הגיב בחריפות, אמנם הדברים טובים, אבל אין בהם כדי ליישוב לקושי הגדול בדברי הרמב"ם...

הלומד על מנת ללמד

שח הרה"ג מנחם נובוגורזקי שליט"א: רבינו מרן זיע"א מצא אצל כל תלמיד את הדרך המתאימה והנדרשת ממנו לפי אופיו וכשרונותיו היחודיים, ובה דרש עמילות ויגיעה, רצינות והתמסרות. תמיד היו שגורים על לשונו המשפטים, 'אני מצפה ממך ליותר'. 'תתפוס את עצמך בידיים', וכיוצא בזה. כך כסדר היה מכה שבט חובלים ובמקל נועם על קרקודינו ואומר לנו גדל בני גדל.

הלומד על מנת לשטות

סיפר אחד התלמידים: באחד מלילי השבתות התארחנו יחד עם רבינו מרן זיע"א לסעודת השבת אצל אחד מתלמידי הישיבה, וכשחזרנו בשעות המאוחרות של ליל שבת קודש עברנו ליד המקום שבו היה ביתו של מרן הגרי"ש זיע"א, ואך כשעברנו ליד ביתו של מרן הגרי"ש, שח רבינו שהוא זוכר איך שמרן הגרי"ש היה המשך בעמ' 9 <<<

ס' ממה ששח רבינו מרן זיע"א מן הגרש"ז זצוק"ל שהשבוע היה יום פטירתו והרצות הגדולה שהיה בין צנקי רוח אלו.

עצום כל כך. ואבא הכיר הרבה מנהיגים...

יומא דהילולא

"אבי מורי וזללה" לא היה ניחא ליה שעושים היום לכל אחד יומא דהילולא שזה נהיה דבר מזולזל, אבל ביומא דהילולא של רבינו הגאון החסיד הגרי"ש זיע"א, ודאי שראוי לעשות יומא דהילולא..."

"שיטת" הלימוד

בהקדמה ל"דרכי שמואל" - אהלות כתב רבינו מרן זיע"א על אביו מרן הגרש"ז זללה"ה: 'לא הרגיש שכאילו קובע דרך בלימוד', וגם לא היתה דעתו נוחה לקבוע דרך ושיטה מהוקצעת' ועיי"ש עוד במתק לשונו.

וזה אחד מהיסודות עליהם חזר רבינו מרן זיע"א שאין מושג כזה של 'שיטה' בלימוד, ואין לקבוע מסמרות על 'שיטה' מסוימת לאמור זו היא הדרך בה ישכון אור, לכו בה... אלא יש לכל אחד ואחד ליקח הטוב מכל מקום לפי ענינו ונטיית לבו וטבעו.

וכפי הנראה גם רבינו מרן זיע"א נקט שלא בא להנחיל שיטה מהוקצעת בלימוד, וכשם שלא ידעו להגדיר נכונה את שיטת לימודו של אביו מרן הגרש"ז זללה"ה.

וכמה פעמים היה נשמע ממנו כי למד הרבה מאוד בצילו של אביו מרן הגרש"ז, והושפע רבות מדרך לימודו.

וכן השיב פעם להדיא לתלמיד חשוב שדרש מפיו אודות דרך הלימוד הראויה, וענה לו בדבריו הידועים של הגרע"א שאמר כי תורה נמשלה לים, וכפי שבים אין דרך סלולה, ולמרות זאת רבים הגיעו אל מחוז חפצם, כן הוא בתורה הקדושה.

כמו כן היה מזכיר וחוזר רבות על דברי הגר"א עה"פ "חֲכָמַת צְרוּם הָבִין דְּרָכֹו" שכל אחד יש לו את דרכו הפרטית גם בתורה וגם בעבודת ה'.

עוד היה חוזר על דברי הוזה"ק, שכל אחד יש לו גוון אחר ופנים אחרות גם בתורה וגם בעבודת ה'.

וביותר מזה היה אומר שגם כל אחד בעצמו משתנה, מתרומם ומתעלה. והביא כדוגמא את מרן הגר"ח מבריסק זיע"א שבצעירותו היו לו תלמידים כה"אפיקי ים" וה"דבר אברהם", אך זה עוד לא היה הר' חיים שאנו מכירים...

וכן הביא דוגמא מה"אמרי משה" מספרו הראשון "מלאכת יו"ט" על מסכת ביצה, שזה צורה אחרת לפני שלמד אצל הגר"ח.

ופעם כתב במכתב מהסבא מקעלם ז"ל כתב שלקבוע שיטת לימוד לכולם, הרי זה כמיטת סדום שמקצר הארוך ומאריך הקצר.

עוד היה אומר משמו של אביו מרן הגרש"ז שפעם ידעו לומר שפלוני לומד באופן עקום, והיום אומרים שיש לו שיטה בלימוד... (מרשימות רא"ד יעקובזון שליט"א, ר"מ נובוגורוצקי שליט"א)

אין לך כיבוד אב גדול מזה!

סיפר הרה"ג עופר שמאי היימן שליט"א: לפי שנים רבות היה איזה כולל חשוב באזור ירושלים שראש הכולל והאברכים היו בקשר עם רבינו מרן זיע"א, ותחת השפעתו. כאשר הוציאו קונטרס חידו"ת על שבת, ביקש ראש הכולל מרבינו מרן זיע"א שיעטר את הקובץ בחידו"ת שלו.

כתב אז רבינו מרן זיע"א שטיקל' תורה ארוך על "פינה ממיחם

למיחם", והרבה כתב שם דלא כאביו מרן הגרש"ז בספר שש"כ. ולכן ביקשם כי קודם שמוסר להם את החידו"ת לפרסמם, צריך הוא לעלות אל אביו ולדבר עימו.

כאשר עלה לאביו הגרש"ז לדבר עימו על זה, אמר לו אביו בפליאה גדולה: מה אתה שואל אותי בכלל? זה כיבוד אב הכי גדול יכול להיות! אם יש לי בן ת"ח מופלג שיכול לישא וליתן בדבריי, וברוחב ליבו לפסוק ולומר אחרת ממני, אין לך כיבוד אב גדול מזה!

וסיפר אחיו הצעיר של רבינו ה"ה הגי"ר ברוך זצ"ל כי אח"כ ליווה אותו אביו מרן הגרש"ז, ואמר לו כל הדרך: תוציא את זה, תוציא את זה, תפרסם, אל תחכה.

וכאשר רבינו מרן זיע"א סיפר לי זאת מיד בצאתו מאביו כמין ימא לטיגנא, פניו נהרו משמחה...

אלא שלא די בזה, ואחרי שנים כאשר הוציא מרן הגרש"ז "תיקונים ומלואים" לספר שש"כ ישב עם רבינו מרן זיע"א על סוגיא זו בוקר שלם, ולאחר מכן כתב שם (פרק א הערה קיב) בעצמו את סברתו של בנו והכניסה בתוך דבריו, ותיקן את מה שכתב בשש"כ אז בשם חכם אחד [היה רבינו מרן זיע"א] ביתר ביאור. [הנידון שם הוא חלק מהנידון הגדול של פינה ממיחם למיחם]

[וידוע עוד כי רוב הפעמים שהופיע בשש"כ חכם אחד היה זה רבינו מרן זיע"א, אך רבינו מרן זיע"א דאג שיהיה עוד חכם אחד שלא ידעו מתי זה הוא ומתי לא...].

מה אתה אומר...

עוד שח הרה"ג עופר שמאי היימן שליט"א: בשעה שערכתי את כתבי מרן הגרש"ז ועוד כתבים, היה עומד עלי ואומר: אבל אל תסתפק במה שהם כותבים, ובהעתקה גרידא, אלא תנסה לראות תמיד מה אתה אומר! רק תכתוב את זה במחברת נפרדת, ואל תערבב את זה בתוך השטיקל'ך תורה שלהם, לא למעלה ולא למטה... וכך כסדר היה חוזר ואומר, שהעיקר הוא מה שהאדם מוציא מעצמו. וכפי הנראה זה מה שקיבל אף מאביו הגדול.

על פי דרכו!

סיפר הרה"ג מנחם נובוגורוצקי שליט"א: פעם החווה רבינו מרן זיע"א על בחור שבאותו זמן עבר ללמוד אצלו בישיבה, והיה מבוגרי ישיבה שמנסה לעצב בחורים בסגנון מאוד מסוים, שיטת לימוד ודרך חשיבה וכו'. ואמר בכאב: הם ממש רצחו אותי, תראה איזה פרי עץ הדר הוא!... מעולם לא ניסה לחנך את תלמידיו לכיוון מסוים. "חנוך לנער על פי דרכו" - דרכו דייקא. כל אחד לפי מה שהוא, לא פחות ולא יותר. מסיבה זו מיעט לכפות את דעתו ולכוף אחרים לרצונו, שיגדל כמה שיותר בכוחות עצמו. רק כיון והדריך, עודד והשתתף.

"הוא" היה אומר

שח הרה"ג עופר שמאי היימן שליט"א: בהספדו על אביו הדגיש רבינו מרן זיע"א את הנקודה שגדל בלי "רב", וכן היה מדגיש זאת בעוד הספדים. וכאשר שאלתי אותו הרי רואים שאביו מרן הגרש"ז היה תלמיד מובהק של בעל ה"גידולי שמואל" ומרן הגר"א זצ"ל מלצר זצ"ל, אמר לי: אבל באתי להדגיש את עיקר הנקודה שהוא לא בא לחקות את רבו, אלא למד את הדברים מעצמו מהתחלה, וחשב איך הוא רואה את הסגיות!

ומרן הגרש"ז היה חוזר על דברי הגמ' הרבה עשו כרשב"י ולא עלו בידם, שמבאר שם החת"ס כי לא עלתה בידם מחמת שהם עשו "כרשב"י" ולא עשו מעצמם... וכך רבינו מרן זיע"א היה רגיל להדגיש את לשון המשנה "הוא" היה אומר! וזה היה נקודה מרכזית מאוד בכל דרך לימודו והרבצת תורתו לתלמידים.

המשך בעמ' 10 <<<

מראה זאת קודם לרבינו מרן זיע"א: וסיפר כי פעם אחת נודע הדבר, כאשר הגיע הגאון מטשעבין לביהכנ"ס הגר"א ושאל בקול: איפוא ר' שמואל?... ואמר כי צריך להראות לו איזה חידו"ת...

והאומר דבר פשט אומר

שח הרה"ג יעקב ליינר שליט"א: כאשר נכנסתי לרבינו מרן זיע"א לפני כשנה, והזכרתי לפניו את לשונו בדקדוק במה שכתב בספרו "דרכי שמואל" - אהלות על רבינו בעל ה"אור שמח" זיע"א: "וגם מתמיה מאוד מה שרבינו הגאון ז"ל יושב ודורש מקרא לחיוב מיתה בידי שמים שלא מצינו זה בחז"ל".

חייך, ומיד הגיב ואמר לי על מה שכתב לפני שלושים שנה: נוסח זה כבר כתב רבי חיים הכהן רפפורט על הפני יהושע... חיפשתי ומצאתי זאת בשו"ת רבי חיים הכהן רפפורט אהע"ז סימן ו' בהגהה...

יושב כאן בפתח ביתו בכניסת השבת, לקבל את השבת. ואז החל לרעוד, ואמר בהתרגשות רבה: "פחדים גוראים" וכך חזר בדמע ובהתרגשות על משפט זה לעצמו - "פחדים גוראים פחדים גוראים" - זמן רב, עד שסיימנו ללכת באותו רחוב..."

עוד סיפר כי באחד מימי השישי הארוכים של הקיץ, ראיתי את רבינו מרן זיע"א חוזר לביתו מן המקוה בשעות המוקדמות של הצהריים. ובהיות שאבי בקשני לשאלו בעניני שידוכים של אחי שלמד בישיבה אחרת, מאחר והוא לא עושה שום צעד בשידוך בלי עצתו והכוונתו נגשתי אל רבינו בכדי לשואלו. השיב לי רבינו שאם הוא נכנס לעניני חולין עכשיו, זה מפריע לו להרגיש את קדושת השבת, ולכן ביקש ממני שאשאל אותו את השאלה לאחר השבת... כאשר הוא ראה שאני מאוד מתפעל מזה, הגיב בענותנותו ואמר "זה משהו של זקנים, גם כשאתה תהיה בגיל שלי תרגיש אותו דבר..."

המפכים את רבו

שח הרה"ג עופר שמאי היימן שליט"א: הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל אמר לי כי כל חידו"ת ותשובות שמרן הגאון מטשעבין זיע"א פירסם אחרי השואה, היה

שח הרה"ג עופר שמאי היימן שליט"א: באחד הפעמים עליתי לבית מדרש הגרש"ז זללה"ה, ובאותו זמן הסתפק מרן הגרש"ז על דין פתיחת הבקבוקים, ובאתי עם כמה סברות לכאן ולכאן, ואמר לי מרן הגרש"ז: תבוא מחר בבוקר בארוחת הבוקר, ואני ידון על זה עם ר' שמואל... וכך ישבו בבוקר לאחר ארוחת בוקר ודנו במשך שעה ארוכה על ענין זה.

תוארים בירושלים...

שח אחיו הגר"ר מרדכי אויערבאך שליט"א: כבר בצעירותו ממש היו קוראים לו בבית כל האחים: ר' שמואל! ובירושלים לא היה מקובל כל כך לקרוא תוארים... ומי שהכניס את זה בבית היה דודו הגר"ר אליעזר אויערבאך זצ"ל.

האבא מיד יסכים!

עוד שח הרה"ג יעקב הלוי וולפא שליט"א: לאחר התפילה היו עולים יחדיו לביתו של מרן הגרש"ז ברחוב פרוש, שם היו סועדים בצוותא את ארוחת הבוקר. יום אחד, סיפר לי אחד התלמידים, הוצרכתי לדבר עימם בענין מסוים. נטלתי את בני, היה הוא אז כבן ארבע שנים, ובדרך אל המכונה עליתי לביתו. נכנסתי, הגרש"ז ישב בסעודת שחרית עם בנו רבינו הגדול, ושוחחתי עימם על הענין. אך בני הקט החל להשתעמם, ומכיון שבאותו זמן כנראה למדו בגן על אברהם אבינו, פנה אלי בשאלה קולנית: "אבא, הצדיק הזה הוא יותר מאברהם אבינו או פחות ממנו?!"... עם כל אי-הנעימות ענית: "הוא פחות!". הילד לא הרפה: "ואם הקב"ה יאמר לו לשחוט את הבן שלו, הוא יסכים לשחוט?!". הגרש"ז צחק בטוב לבב, אך רבינו מרן זיע"א הגיב בבת שחוק בענווה יתירה: "האבא מיד יסכים, הבן אולי לא יסכים..."

בענין זה הוסיף וסיפר הרה"ג מנחם נובוגורצקי שליט"א: פעם נכנס אליו אחד מגדולי הת"ח זצ"ל שעסק בבירור מקחו של רבו והוצאת ספריו בסוגיות עמוקות של הש"ס. ואמר לו רבינו מרן זיע"א במתק לשונו: 'מה עם משנת ר'.....' - היכן הם החידושים והמערכות שלך...

אבוב דשמואל

ידוע בשער בת רבים שאביו מרן הגרש"ז היה חוזר ואומר פעמים רבות שהוא "אבוב דשמואל". אך פעם אחת שח באונוני תלמידו הרה"ג מנחם נובוגורצקי שליט"א, כי פעם אחת כך התבטא מרן הגאון מטשעבין זיע"א לאחר שנתפעל מאוד בדיבורו עמו בלימוד... והתבטאות זו מאירה באור אחר את התבטאות אביו מרן הגרש"ז.

נעמד מלוא קומתו

שח הרה"ג יעקב הלוי וולפא שליט"א: כידוע, מרן הגרש"ז זללה"ה היה מתפלל בערוב ימיו את תפילת שחרית בישיבת "מעלות התורה" בביהכ"נ "אגודה". המחזה דלהלן היה חוזר על עצמו מידי בוקר בבוקרו. מרן הגרש"ז היה מקדים להגיע לתפילת שחרית. היה מניח תפיליו ואומר במתינות ובכובד ראש את ברכות השחר והקרבנות. לעומתו, רבינו מרן זיע"א היה עולה עוד לבנין הפנימיה לעורר את הבחורים, על כן היה מגיע באמצע פסוקי דזמרה מעוטר בט"ת. ומה נורא היה המחזה, כאשר מידי יום ביומו, בעת היה רבינו מרן זיע"א מניח כף רגלו על מפתן דלת ביהמ"ד, היה אביו מרן הגרש"ז, קם במאמץ ממקומו ונעמד מלא קומתו לכבוד בנו!

"ולא נחלת סיפורים, כי לנו לדורותינו"

ידוע בשם רבינו מרן זיע"א שאמר כי אבי מורי זללה"ה לא אהב 'סיפורים'. ועוד הוסיף כי אביו היה אומר שאין בכלל סיפורים על גדולי ישראל... אדם גדול הרי הוא חי ושקוד על התורה, וזה כל מהותו של האדם! אלא שעל גדולי ישראל יש 'הנהגות' ולא 'סיפורים'!... אכן, מאז שנלקו המאורות, והסיפורים זורמים, אנו מרגישים שכל סיפור או מעשה על רבינו מרן זיע"א לוקה הוא בחסר. לא היה קץ ושיעור לרוחב הדעת ולריבוי השבעים פנים שלו, קשה לצמצם ולכלוא אישיות ענק שכזו לתוך עובדה או התרחשות מסוימת, גדולה ככל שתהיה. כל נסיון לקבל איזו השגה או הערכה כל שהיא נידונה מראש לכשלון. לא נותר לנו אלא להתבונן! להבין ולהשכיל, ללמוד מה הוא היה, רק בשבילנו. וכה היו חתימת דברי רבינו מרן זיע"א כאש בוערת בקינה אשר קונן על הרבנית ע"ה בזה הלשון: ותכתב זאת לדור אחרון, למען ישמעו במחנה העברים, כי המעלות הגדולות נמסרו במצות עשה, ואין זה ח"ו נחלת העבר, ולא נחלת סיפורים. כי לנו אנו, לנו לדורותינו לשמור ולעשות כל דבר המצוה הזאת.

קו "רוממות!" 0722-588477
(+972-722-588-477)

בקו זה ניתן לתרום להוצאות הגליון על ידי מערכת ממוחשבת, וכן על ידי נציג. כמו כן ניתן להשאיר הודעות הערות והנצחות. ניתן לתרום בקו "רוממות" או בעמדות הממוחשבות של נדרים פלוס לפי החיפוש הבא: רוממות\גליון שבועי לבני התורה

כל תרומה תתקבל בברכה

להצטרפות לקבלת הגליון במייל או כל הערה אחרת

בכתובת:

b264464@gmail.com

ברכת מזל טוב נשגר קמיה ידידנו

אשר זכה להיות בצל חיבת הקודש

אצל מרן רבינו הגדול בעל ה"אבי עזרי" זיע"א

הרב הגאון רבי אברהם אליהו רוט שליט"א

לרגל נישואי בתו תח' עב"ג לאוי"ט

אשר תתקיים אי"ה בשעתו"מ

ביום חמישי כ"ח אדר תשע"ח באולמי וגשל

[העליה לתורה בביהמ"ד המרכזי בני הישיבות רוממה]

יהא רעוא מן שמיא שיזכו לבנות את ביתם על אדני התורה והיראה

לתפארת ולהמשך כרם בית ישראל

מִרְנָה זִיעָא דְבָרִים נִרְאִים בְּרֶגֶשׁ רַב: הִרְבֵּה יוֹתֵר קִשָּׁה לְהַפְסִיד אֶת הַחֲבָרִים הַתַּלְמִידִי חֲכָמִים שֶׁהָיוּ לִי, שֶׁהֵייתִי יֹכֵל לְדַבֵּר אִתָּם בְּלִמּוּד, מֵאִשֶּׁר כִּמָּה שְׁעוֹת חֲקִירָה בְּמִשְׁטָרָה...

מתי יבינו אותי!

סיפר הרה"ג אליהו נח ציטרנבובים שליט"א: היה זה בשנת תש"ע כאשר בחורי ישיבה שכוונתם היתה לטובה להקים ישיבת "המשך הזמן", כבר סיכמו וקבעו על מקום שהתברר להם לאחר מכן שלוקח תקציבים מקרנות לא כשרות, וכידוע לכל כמה נלחם רבינו מרן זיע"א בכל השנים כנגד יוזמות מעין אלו, וכאשר נודע הדבר לרבינו מרן זיע"א דאג להם למקום חילופי ולתקציב עבור ישיבת "המשך הזמן".

ובאותם הימים דיבר על כך הרבה, מדוע אנשים ובני תורה לא תופסים ומבינים את חומרת הדבר.

ואז הייתי עימו כאשר את פתח את דלת ביתו, וסיפר לי כי מרן רבינו הגדול בעל ה"אבי עזרי" זיע"א אמר לו פעם אחת כי אנשים לא מבינים אותי, ואלי יבינו אותי רק כשאני יושב על הרצפה מכוסה בטלית... וכאשר סיפר כן, הצביע רבינו מרן זיע"א על ריצפת ביתו...

"יועצים"

סיפר הרה"ג יעקב הלוי וולפא שליט"א: באחד הפעמים שהייתי אצלו שותחתי עימו אודות אברך אחד אשר רבינו מכירו בלומדו בעבר בישיבה, שהוא בן עליה אמיתי ושקוע בלימוד התורה. ורבינו מרן זיע"א הגיב ואמר כי זה הוא שכרו של מי שאינו נשמע ל"עצותיהם" של היועצים למיניהם, כי "עצותיהם" הנלוות מוכיחות כי אף הם הושפעו מאווירת הקרירות האיומה הפושה בקרב הציבור, המעדיף חיי שעה על פני חיי עולם. והוסיף: כי הכל חברו יחדיו "מכל הכיוונים", כשהוא מחווה בידי הקדושות לאות כי מקיפים אותנו מכל הכיוונים, להסיט ולהסית את הציבור התורתי מן היהדות המקורית...

הם יהיו הנחת!

אברך בא לשאול את פי רבינו מרן זיע"א על הוראתו להעביר ילדיו למוסדות עטה"ק, וסיפר כי לאמו האלמנה תחי' מאוד קשה הענין, ואף בוכה ומבקשת שלא יעשה כן מחמת התנגדותה לדרך האמת...

ישב עמו רבינו מרן זיע"א ובכה עימו יחד על המצב הנורא שהגענו לזה, וכפי שידוע רגישותו הגדולה לצערם של אלמנות ויתומים ושאר נדכאים. אך לבסוף אמר לו אבי האלמנות והיתומים: לא ניתן להתחשב בזה, כאשר מונח על הכף עתיד הילדים וחניכותם בדרך התורה המסורה לנו ללא שום שינוי... ועוד, שבסופו של דבר הילדים האלו הם יהיו הנחת שלה בזה ובבא.

אלמנה ויתום קודם להכל!

/ הרב שבתי שטיין /

כולנו מכירים את המעשה הידוע בראש גולת אריאל רבינו חיים עוזר זיע"א, באשה אחת שהתפרצה לאסיפת גדולי ישראל שהתקיימה בביתו, באמצע שישבו ודנו בכובד ראש בענין שנשמת עולם הישיבות תלויה בו. היו מן הנוכחים שביקשו מן האשה להניח להם לדון בענין שלשמו התכנסו. אולם רבינו חיים עוזר פרץ בזעקת שבר: הלא היא אלמנה! מכאן למדנו שריב אלמנה קודם גם לבעיות כלל ישראליות בוערות.

אצל רבינו הגדול מרן זיע"א, צרכי אלמנות ויתומים קדמו להכל, גם בעיצומים של טיפול בענייני כלל ישראל בוערים, אם הגיעה אליו אלמנה או יתום, עזב רבינו את הכל ופינה את כל זמנו אליה, לנחמה לעודדה ולדבר אל ליבה.

אותו היום, בחודש סיון תשע"ב, היום בו נאלץ רבינו לצאת לדרך ציבורית חדשה, הגיעה אלמנה אשת תלמיד חכם עצום, שספריו ידועים בעולם מהישיבות ורבים שותים בצמא את דבריו המאירים, וישבה אצל רבינו. היה זה כמה שנים לאחר שנתאלמנה בפתאומיות, עתה הגיע עת נישואי בנה, הבן הראשון שהיא משיאה לבדה, והיא מלאה שאלות כרימון ומלאה חששות. הבן הראשון שהיא משיאה לבדה ואין בעלה לצידה.

רבינו יושב ומדבר אל לב האלמנה, יורד לפרטי הפרטים, ומרגיע את החששות השונים והטבעיים למצב זה.

בעיצומה של השיחה, הומה בית רבינו כמרקחה, לא רק בית רבינו כמרקחה, היהדות החרדית כולה סערה וגעשה.

נאמני הבית תלמידי רבינו הומים וסוערים, גועשים ורועשים, ואילו רבינו יושב בניחותא עם האלמנה ומדבר אל ליבה כמו ולא קרה כלום.

עדכון דחוף אחד, דחוף שבדחופים ממש, חדר בכל זאת אל החדר, נאמנו של רבינו לוחש את הידיעה הסוערת לאוזן רבינו, הידיעה ששינתה את חייו הציבוריים.

האלמנה, ובנה היושב לצידה, הבינו שקרה כאן דבר דחוף, מבקשים לקום וללכת, אולי ילבנו את שאר העניינים בהמשך, עיניהם של הנאמנים מאותנים שבשעה סוערת כזאת, מהפך דרמטי בסדר גודל כזה, חייבים לפעול בדחיפות ולשמוע את הכרעת רבינו.

האלמנה ובנה הבינו את הרמז וקמו ממקומם. ברם, רבינו מאותן בידו להשאיר.

האלמנה ממשיכה שעה ארוכה לקבל תמיכה נפשית לקראת נישואי הבן הראשון שהיא משיאה לבדה, רבינו - ששמע בזה הרגע את הידיעה המסעירה ששינתה את חייו כליל, ופתחה פרק סוער בחיי הציבור החרדי - יושב עם האלמנה, כל כולו שלה, פושט ספקות ומדבר בניחותא.

אנשי ציבור נוהרים אל הבית, עומדים בחוץ ומצפים לשמוע את הכרעת רבינו, הכרעה מן הקשות והגורליות בחייו ובחיי הציבור החרדי כולו, ואילו רבינו איננו בזה העולם, הוא עכשיו עם האלמנה, ועימה בלבד.

כאשר דימה בן האלמנה שהשיחה מוצתה וביקש לקום, לאור הסערה המתחוללת בחוץ, שלא ידע מה היא, אך הבין שאין עכשיו הזמן, החל לקום ממקומו, ואמו האלמנה אף היא.

ראה רבינו שהרוח מבחוץ נושבת אל תוך החדר וגורמת אצלם ללחץ, פנה במפורש אל האלמנה וביקש ממנה במפגיע לשבת בניחותא ולשאול עוד כמה שצריכה ולשוחח עוד.

הלחץ היה בלתי נתפס, ובני הבית לא יודעים את נפשם, רבינו אמר במפורש לבל יטרידוהו עתה בעסקי ציבור, עתה הוא נתון כל כולו לריבה של אלמנה.

רק לאחר שעה ארוכה, כשהלחץ בחוץ שובר שיאים, ורבינו חש שהאלמנה יכולה עתה לצעוד אל נישואי בנה, בלי שום חששות וספקות, ברגיעה ובניחותא, רק לאחר שחש שהאלמנה נתפייסה כליל ודעתה מיושבת לגמרי, נסתיימה השיחה, והחל לטפל בענין הסוער והגועש...

בנה של האלמנה היה כנראה היחיד בציבור החרדי שלא ידע מהחדשות הסוערות, מכיוון שישב בבית רבינו עם אמו.

רק לאחר ששמע את הידיעות המסעירות, אחז את ראשו מוכה תמהון ותדהמה.

כל העולם כולו סוער ורועש בגין רבינו, פרט לו בעצמו, הוא המצוי בעין הסערה, יושב בניחותא ומתעסק בפיוס דעתה וישוב חששותיה של אלמנה.

שח הרה"ג אליהו נח ציטרנבובים שליט"א: בחודש כסליו תשע"ה נפתחה חנות באזור רחביה בשב"ק רח"ל, ורצו הרבנים לעשות "קבלת שבת" לחיוק השבת. ודיברתי עימו על ענין זה, ואמר בכאב: זו פירצה גדולה, אך זה באשמתינו, כי אם אומרים שעל הכל אפשר לוותר, והכל מותרים לך והכל שרויים לך... ממילא יש פירצות נוראות! ללמדך, כי אם יש ח"ו רפיון באיזה מקום הכל מחמת הקרירות אצלנו... וכפי שידוע ממרנא הגרי"ס זיע"א.

מסר עולמו לשומרים

שח הרה"ג מנחם נובוגורוצקי שליט"א: פעם בעת רצון שאלתי, מי אמר, אולי יש לקוות ולהמתין לעתיד טוב יותר מבחינת כל מצב האידישקייט בדור והקרירות וכו'. השיב בשלילה וביאר: בשבעים שנה האחרונות קם כאן עולם התורה מפואר ומבוצר, וברוך שמסר עולמו לשומרים, מרנן החזו"א והרב מבריסק והרב שך וכו', שהקימו ובנו ועמדו על המשמר. והכל ממש מעשה נסים. הרי ח"ו יכול היה להיות אחרת... באו הלכו והרסו הכל בשנתיים... למה כבר אפשר לצפות, שיחזירו את הכל אחורה!...

השפעתו של מרן הגרי"ש

בתקופה האחרונה לחיי מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זיע"א חזר ואמר רבינו מרן זיע"א בכמה הזדמנויות שונות לכמה וכמה אנשים: מרגישים שמרן הגרי"ש לא חש בטוב, וחסר לנו את התורה שלו, ואת העמידה על המשמר שלו... וכבר מתחילים הפרצות...

ובאחת עצרות המחאה על גיוס בני הישיבות שהתקיימה בתמוז תשע"ב כאשר מרן הגרי"ש היה עוד בחיים אמר ברבים: אם היינו זוכים שמרן ירגיש טוב ויהיה בתוקפו, אף אחד לא היה מעלה על דעתו להעלות ולהחרף את הנושא של גיוס בני הישיבות!

ושח על כך הרה"ג אליהו נח ציטרנבובים שליט"א שלאחר שנה מפטירתו של מרן הגרי"ש זיע"א אמר זאת לרבינו מרן זיע"א, והשיב לו: כי לא מרגישים שעבר שנה אלא נראה שעבר כמו מאה שנה... כאשר ההידרדרות נוראה ואיומה.

מה קשה יותר...

שח הרה"ג דוד מנחם פרידמן שליט"א: בשנה האחרונה באמצע המלחמה הנוראה, כאשר רבינו מרן זיע"א לחם בתמצית דמו

על נושא גיוס בני הישיבות. שלחו מהשלטונות הודעה שרוצים לעצור את רבינו מרן זיע"א, אולי גם בשביל להפחיד את הציבור.

אחד מגדולי העסקנים התקשר לנאמן ביתו הג"ר יוסף פטרוף שליט"א ושאל אותו מה עושים?... תוך כדי רבינו מרן זיע"א שומע את שיחת הטלפון, ואומר לרבי יוסף: מה הוא שואל, מה הוא אומר... ענה לו רבי יוסף, שהוא שואל מה עושים במצב כזה... אמר לו רבינו

0722-588477

רבינו! על מי נשמתנו

אין לנו פה להשיב ולא מצח להרים ראש
עת בא השמש בצהרי היום ולוקח אדוננו מעל ראשנו
עמוד האש ההולך לפני המחנה מעתיק השמועה ומעביר המסורה
שר התורה והיראה יחיד הדור בכל מכמני התורה גאון ישראל וקדושו
ליבם ואביהם של ישראל אבינו רוענו מורה דרכנו

מרן ראש הישיבה זיע"א

אשר נטע בליבנו "רוממות" בכל שטחי החיים
רוממנו הבדילנו והפרישנו מן הטועים ותועים
עמד על קודקודנו ואמר לנו גדל
ויצק בליבותינו אש של תורה ויראת שמים

ובדברי תורתו המתוקים מדבש
רומם את המועדים והזמנים הימים והתקופות

זכינו להעביר במקצת ממש מדברי תורתו אשר שמח בהם
ולפרסמם בקהל יראי ועובדי ה' ההולכים בדרך אמת
יתן ה' ונזכה בס"ד להמשיך להעביר מדברי תורתו
לעם מבקשי ה' ביתר שאת וביתר עוז
להרמת קרן התורה ומעמיקה בטהרה

**אהה! כי נוטל כבוד מבית חיינו
ווי לה להאי שופרא דבלי בארעא**

לידיעת הציבור הקדוש והיקר

בס"ד נביא כאן בגליוננו

דברי זכרון עובדות ומעשים לעילוי נשמתו של
רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זיע"א
על מנת להתחזק ולדבוק בדרכיו נשמח מאוד בכל
חומר שישלח למערכת דברי תורה ודברי אגדה,
עובדות ומעשים, הליכות והנהגות.

כל מי ששולח למערכת אנא יציין אם מעוניין בשמו
המלא, או בראשי תיבות וכו', ושאר פרטים.

ניתן לשלוח לפקס: 077-4447954

או למייל: b264464@gmail.com

הורמה תרומה לעילוי נשמת

רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זיע"א
ע"י תלמידו אליעזר בן חנה גיננדל ואשתו ויוצ"ח
להצלחה וברכה בעל הענינים

הורמה תרומה לעילוי נשמת

רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זיע"א
ע"י תלמידו אלימלך בן שושנה
להצלחה וברכה בעל הענינים
ולזכות בתיה בת מירה לזיווג הגון

לע"ב
רבינו הגדול מרן
ראש
הישיבה
זצוקללה

מערכת

**עמוד
הא"ש**

עם מלאות ימי השבעה להסתלקות
של אבינו רועינו, מרן רבינו הגדול זצוק"ל

נבקש מכל מי שיש בידו עובדות והנהגות,
זכרונות, מכתבים, הסכמות וכת"י,
רעיונות הארות, תמונות מיוחדות ו\או נדירות
וכיו"ב, מרבינו הקדוש זיע"א,
לשלוח לתועלת הרבים ולעורר הלבבות.

למספר פקס - 0778992882

או לכתובת מייל: t3212111@gmail.com

או עבור מערכת עמוד הא"ש
ישיבת מעלות התורה אבן שפרוט 3 ירושלים

הרב דוד בידרמן

הרב יאיר ארלנגר - הרב מנחם נובוגורוצקי - הרב יחיאל שטרנברג

הדפסת הגליונות נתרם לעילוי נשמת

רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זיע"א
ע"י תלמידו הרה"ג בנימין יוסף פישר שליט"א
להצלחה וברכה בעל הענינים

הורמה תרומה לעילוי נשמת

רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זיע"א
ע"י תלמידו הרה"ג אליהו נח ציטרנבום שליט"א
להצלחה וברכה בעל הענינים

הדפסת הגליונות נתרם לעילוי נשמת

רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זיע"א
ע"י הרה"ג אהרן יפה שליט"א
להצלחה וברכה בעל הענינים

"קו ההספדים" על רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זיע"א: 02-3723050